

“VOJNA PROTI TERORJU”

tu študentje in dijaki
zaslužijo 10% več!

IŠČEŠ DELO?

ali pa si ga že našel, pa ne veš
kako naprejš...

POKLIČI

**DNŠ ŠTUDENTSKI
SERVIS**

NOVO MESTO

NOVO MESTO, PREŠERNOV TRG 6, TEL. 07 3374 370
TREBNJE, GUBČEVA CESTA 16A, TEL. 07 3460 520

tel: 07 3374 370

gsm: 031 396 139

www.student-nm.com

fax: 07 3374 601

INFORMATIVNA MAPA ZA ČLANE!!

Vsi, ki se boste včlanili ali podaljšali
članstvo v našem študentskem servisu dobite darilo - infomapa DNŠ-ŠS.

PRIHRANITE SI ČAS! VSE NA ENEM MESTU!

Ob vpisu v študentski servis lahko odprete tudi svoj
prvi bančni tekoči račun.

u v o d n i k

Fašisti, militaristi in pravilno misleči, dobro jutro!

Ne čudi, da so teroristi z bakterijo antraksa najprej udarili po medijih v ZDA. Po napadu na Pentagon, ki je središče svetovnega zatiranja, in na WTC, ki je središče svetovnega izkoriščanja, se zdi ta korak smiselni v svoji bolni teroristični logiki.

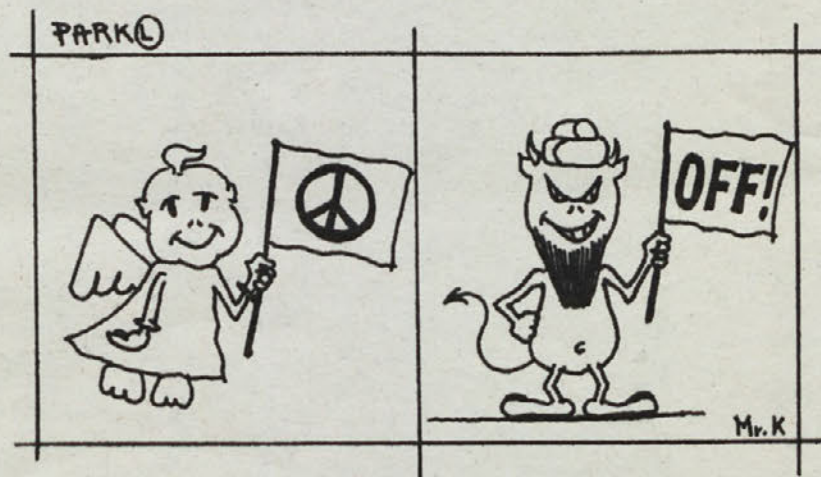
Po 11. septembru so velika svetovna in ameriška občila na čelu s CNN-om presegla sama sebe in proizvedla propagandistične obrazce še preden se je ameriška vlada odločila, da jih uporabi za fasado svojega početja. Kasneje so skupaj z Bushevo administracijo tekmovala v tem, katero od njih bo kar največ prispevalo k podžiganju sovraštva in strahu, kolektivne histerije in paranoje in katero od njih bo v eter spustilo vsebino z največjo možno dozo patriotskega sporočila, ki ga "povprečen" Američan v teh trenutkih še lahko prenese, ne da bi se mu do konca strgalo. Vsak glas razuma in opozicije je bilo treba zatreti v kali, kar so v Beli hiši javno razglašali, v medijih pa javno izvrševali. Tako so poleg skrajno debilne cenzure, (med drugim so prepovedali predvajanje "spornih" pesmi, npr. Imagine Johna Lennona) na cesto leteli vsi kolumnisti in voditelji, ki so si javno upali podvomiti v koncept Busheve vojne proti terorizmu. Američani morajo paziti, kaj govorijo in kaj počnejo, so razglašali iz Bele hiše, naloga medijev pa je očitno le v tem, da ustvarjajo vojno histerijo, rolajo propagandne parole, skratka, da se skupaj z vladnimi protiterorističnimi ukrepi (beri: represalijami), aktivno vključijo v vojno enournje. Situacija je dosegla višek, ko je Bush pozval Američane, naj živijo normalno, hkrati pa naj bodo pozorni na sovražne elemente v svoji okolici.

V Sloveniji nismo doživeli tako popolne sinteze političnih in ideoloških aparatov. Vsaj ne v tolikšni meri, da bi bila z njo zadovoljna tudi politična klika, ki nas je nejevoljno podučila, da ni prav, da radiji kot vir podatkov o številu žrtev navajajo Radio Kabul, da ni prav, da tisk objavlja karikature in da ni prav, da uredniki v studio vabijo nekompetentne sogovornike, ki si drznejo dvomiti o smiselnosti vstopa Slovenije v protiteroristično koalicijo. Skratka, mediji bodo krivi, če ne bomo prišli v Nato.

Zato pa se tako slovenski impotentni desnici kot slovenski prepotentni levici očitno zdi prav, da se po bog ve kakšnih kriterijih nelegitimno prisluškuje, nadzira in legitimira osebe z uglednimi akademskimi statusi in osebe, dejavne v kulturni in civilno-družbeni sferi.

V času zgoraj omenjenih dogajanj je novomeško javnost še najbolj pogrela bombastična zmaga KK Krke Telekom nad evropskim športnim gigantom Panatinaikosom. Privržence kluba je namreč močno zaskrbelo, da bo potrebnih novih osem zaporednih porazov domačega moštva, preden bo spakiral kovčke nepriljubljeni trener košarkarjev.

Damir Skenderović

k a z a l o

ZDRUŽENE DRŽAVE SVETA

AFGANISTAN

Katja Plut: Talibajski ne razumejo demokracije

SLOVENIJA

Marijan Dovič se sprašuje, ali je Slovenija sploh še država. Duhovi kontinuitete: Polis je mrtev, naj živi imperij.

NOVO MESTO

Tina Ban, Plesno dogajanje v Novem mestu. Umrla je Luna, umrl je Svet. Arhitekt Lapajne opozarja na prav nemaren odnos do brežin r e k e K r k e .

A N T I K U L T U R A

FOTOPUB

Fotograf Herman Pivk in pesnik Dane Zajc.

DROGE

Ante Kristan: Bi bilo treba slovenske policaje zdraviti s horsom?

ANTIUMETNOST

Barica Smole o dreku, ki nam ga dandanes servirajo namesto p l o č e v i n k .

ANOREKSIIJA

Saša Uman: Ali padate na suhice + pogovor z nekdanjo bolnico.

INTERVJU

L o j z e P e t e r l e

EKOLOGIJA

Tomaž Levičar se sprašuje o spoštovanju nekaterih zelo pomembnih in prepotrebnih ekoloških standardih.

park eXtreme

Šini je splezal na Triglav (baje).

KULTUM

STRIP

POTLAČ, LOKALNO TROBILO

Bizarno, grozljivo, škandalozno: Miloš Kovačič, s.p., na krilih Davis Benettona poslal kuverto z belim prahom v konkurenčni Lek.

park: 02007/2492

novomeški mladinski časopis
številka 2, letnik 5
november 2001
ISSN 1408-7189

Naslov uredništva: Park, Glavni trg 7, 8000 Novo mesto
e-mail: park@zalozba-goga.si
web: www.park-on.net
Telefon: 07 393 08 12

Trženje: Luka Blažič, 041 519 981
Naročila in distribucija: 07 393 08 12

ustanovitelj: Društvo novomeških študentov - DNS
izdajatelj: Založba Goga
direktor Založbe: Gregor Macedoni

odgovorni urednik: Uroš Lubej

uredništvo: Tina Ban, Boris Blaič, Marijan Dovič,
Jure Kocuvan, Rok Jožef, Petra Ostanek,
Damir Skenderović, Damijan Šinigoj

oblikovanje in prelom: Igor Ajdišek
naslovnica in ilustracije: Iztok Kovačič
fotografi: Tomaž Grdin, Borut Peterlin, Boštjan Pucelj
lektor: Nina Štampohar

filmi: Špes Grafika
tisk: Tiskarstvo Opara

SPREHODI SE PO SVOJEM PARKU!

Naročniki (fizične osebe) imajo 10% popust, dijaki, študentje, vojski, upokojeanci, državljani na porodniškem dopustu in brezposelni pa 15% popust. Naročnina velja od tekoče številke do pisnega preklica, odpovedi pa veljajo od naslednjega obračunskega obdobja. Naročnina za tujino znaša 35 EUR, z letalsko dostavo 40 EUR.

Nova risanka za velike nedonošenčke Talibajski ne razumejo demokracije

Katja Plut

Nasploj sem proti nasilju, diskriminaciji in totalitarizmu kakršnega zganjajo talibani (ali pred nekaj sto leti katoličani). In sem proti nasilju, diskriminaciji in totalitarizmu, kakršnega zganja globalno javno mnenje. Prosim za pravico do dvoma v temeljne predpostavke cele zgodbe:

- da so Muslimani mentalno bolni ljudje,
- da imamo Evropejci in Američani kaj pojma o tem, kaj je svobodna dežela,
- da je torej častni boj cele Zemlje proti Afganistančku boj dobrega proti zlemu brez nadaljnega.

Mediji so takoj zagriznili v WAR AGAINST TERRORISM. In vso svetovno zgodovino in vse pla(s)ti te zgodbe zreducirali na črnobelo vojno. Kaj pa zaveza o objektivnosti, a to je pa relik, ostanek še iz starih časov? Nihče ne poroča o demonstracijah proti ameriškemu revanšizmu. Pa so bile! Nihče ne pogleda, kakšen obup, nacionalni obup, medgeneracijski obup in osebni obup pripravi človeka, da se odloči svoje življenje dati nebotičniku. Ne, reče se: Prišli so in pobili nedolžne ljudi. Prasci. O Osami Bin Ladnu se na hitro snemajo "izčrpni" propagandni dokumentarci, tone časopisov po vsem razvitem svetu pišejo o tem problemu, tečejo dnevi televizijskega programa - in nikogar niti po pomoti ne zanima, zakaj so se nekateri Zemljani pripravljali takole odgovadati življenju, bogastvu in družini. Tega se ne raziskuje, saj je vendar popolnoma jasno: so absolutni

Strinjamo se: tile talibani so res grozljivi, ne pustijo ženskam v šolo in taka grozodejstva. Hja. Ampak, ko je blo treba Ruse nažgat v njihovem imenu, nas pa to ni motilo, a ne, dragi ameriški bratje.

norci. Objubljena so jim bila nebesa in oni so poiskali bližnjico do tja skozi okno WTGja. So res versko blazni? In zakaj razmišljajo tako drugače od nas - saj so vendar ljudje, inteligentni in izobraženi, imajo družine. So res vsi takšni? Pa koga briga! Verjetno kakšna nepopravljiva mutacija človeške DNK na področju arabskih držav - kar pogledjte jih! Še ženskam ne pustijo v šolo. Zakaj bi neki morali pustiti ženskam v šolo? Ker je treba človeku v civilizirani demokratični državi pustiti svobodo odločanja o sebi in presojo svojih zmognosti in svojih omejitev ter delovanje v skladu s to presojo. Kul. In zakaj smo imeli potem na agrarni strani Alp referendum o umetni oploditvi? Saj ne, da se mi zdi umetno oplojevanje blazno pametna rešitev. Vendar se boljše zdaj, dokler je družba bolna, ne spominim, ta čas pa se mi tudi poroka ne zdi pretirano pametno početje, ker zakonsko življenje Slovencev nasplošno poteka v precej ..samo(in)morilski smeri. To se ve in je popolnoma legitimno in srečna bom, ko bo to kdo utemeljeno zavrnil. Ampak gre za princip. Če se gremo demokracijo, se pejmo. In pustimo ljudem žveti v svobodi odločanja, da bodo sploh imeli kdaj priložnost misliti s svojo glavo. Ker sicer možgani knijo, čut za etičnost pa še mnogo hitreje. V Ameriki morajo mediji učiti ljudi, naj si spet začnejo zaupati, ker jim družba temelji na psihiatrih in na tej opevani besedi demokracija, ki jih lepi skupaj samo s fascinantnim zvočnim učinkom milijardnega odmeva.

V svobodi ni restrikcij in zapovedi, v svobodi se moraš odločiti sam in če se bodo ljudje res morali odločiti, kaj naj počnejo, bodo mogoče čez par sto let znali stati trdno na svojih nogah/možganih/srцу, stala bo družina in družba in nihče ne bo dobival idej o tem, da se z nasprotnim spolom ne da ustvarjati harmonije in da je bolje, če otrok raste v miru ob enem staršu. Še

bi mogoče kaj naredili na tem, da bi družba ozdravela, ne pa na tem, da ji prepovedujemo crkniti z naraščajočim številom prepovedi - prepoved za užesa, prepoved za palec na roki, prepoved... za karkoli je pač v tem hipu odpovedalo. Aja, nisem še slišala za Muslimana, ki bi se zapilal in ženo pretepal in jo enkrat tudi do smrti. Ja, to ljubo slovensko vinorodno območje... saj pravim, človek ne more obsojati morilca, ko pa je trta letos tako bogato obrodila...

Telebajsa je spregovorila. Nekdo je uspel ugrizniti gospo Nedotakljivo. Zaradi česar je odprla usta. Tega pa strokovnjaki za stike z javnostmi blondinkam in državam, ki si izvolijo za predsednika ljudi, kot je George Bush jr, ne priporočajo. Center tako imenovanega civiliziranega Zahoda (ne samo ekonomski, tudi politika je že zdavnaj samo eden od tržnih mehanizmov) se je popolnoma in dobesedno zrušil. Celo kratkovidni Američani so prek svojih ožilju škodljivih trebuhov uvideli, kako slab imunski sistem ima gospa (in z njo vsi mi, njeni udomačeni paraziti) zaradi življenja v sterilnem preobilju. Kakšna podobnost s kraljem popa: v resnici smo črni, za vsako ceno se delamo bele, zdaj pa nam razpada obraz. Strinjamo se: tile talibani so res grozljivi, ne pustijo ženskam v šolo in taka grozodejstva. Hja. Ampak ko je bilo treba Ruse nažgat v njihovem imenu, nas pa to ni motilo, a ne, dragi ameriški bratje.

Ne, celo posneli smo visokokakovostni film Rambo 3, ki ima humanitaren namen seznanjanja nerazgledanih Američanov, da talibani niso nikakršni barbari, pač pa ljudje - inteligentni in izobraženi, imajo čustva in družine. Khm. A to so storili iz ljubezni do ubogih napadenčkov? Ja. Tudi Bosno so klali, leta so jo klali, pa ni nobeden od medijev prišel pogledat naokoli. "Veste, drago javno mnenje, to ni nič hudega, to so samo medsebojna obračunavanja zaostalih, fanatičnih balkanskih plemen. Tega vi, ki ste civilizirani, ne boste razumeli; Balkan, tam se jim vsake toliko časa čisto zblesne in se živalsko pobijejo. Saj so kar ljubki v svoji neugnanosti, ampak pustimo zdaj to in se pogovorimo o resnih zadevah. Kako kaj delnice..." Trupla dojenčkov, posiljene ženske, mame na robu norosti ... A da bi kdo govoril o tretji svetovni vojni? Saj smo vendar civilizirani. Pogajajte se, (dragi barbari), pozivamo vas k mirni razrešitvi krize (in to s kratkimi, preprostimi stavki, ker vemo, da ne razumete človeško). Saj ne, da sem na to že prej pomislila, ampak - ti šment, a niso Bosanci med drugim tudi Muslimani? Na srečo imajo Američani preveč starega orožja, zato ga je bilo ravno fino med generalnim pospravljanjem po skladiščih, ki se spodobi ob koncu tisočletja, odvreči na Srbe in izpasti dedek Mraz. In ta čistoča katastrofe na Manhattanu. Posnetki sploh ne kažejo pobjoja, ampak Miami Vice akcijo. Amerika je uboga žrtev. A še vedno je junak. Tragični junaki se že od antike prodajajo in sprožajo katarzo, ki jo moralno-tabula-rasa Američani na vsak način potrebujejo."Klanja se v civiliziranem svetu ne dogajajo." Da, gospod Bush jr, kako prav imate. Zato zberimo nekaj mladcev in jih peljimo klat na tuje, na primer v Afganistan, ko je že ravno na začetku abecede. Kaj jim boste rekli v slovo? Da bodo umrli za domovino. In prišli v nebesa. "In Bog z vami!"

Marijan Dovič

V zadnjem času smo priča simpatičnemu izginevanju tal pod nogami zanesenjakov, ki so vsa osamosvojena leta z navdušenim trudom obkladali javnost z nujnostjo integracije naše uboge nebranjene zemljice v neločljivo navezo EU - NATO. Ob navalu evroskepse je ob strani stoječemu opazovalcu ostajala uganka, kako je mogoče, da se je ob vprašanju EU že več let nazaj razvela polemika med zagovorniki in nasprotniki, hkrati pa je vprašanje vroče in enotne želje plemena slovenskega po orgiastičnem združenju z ameriškiimi letalonosilkami in jedrskimi raketami ostalo neprevprašano, sploh ni bila postavljeno na tehtnico in deležno kakšne razprave, temveč je bil vtis, da si celotno ljudstvo želi le in samo to. Neustrezna paketna obravnava teh vprašanj in še nekatere druge pobude in zamisli so torej povod, da smo obudili iz poletnega dremeža nekdanj ognjevitno in udarno rubriko o vojaku Janezu Kranjskem, ki bo neusmiljeno obračunala z vsemi podtalniki in subverzivci.

Ker nismo politiki in se nam ni treba sliniti z demokratičnimi predstavami o odločujočem ljudstvu in emancipiranem posamezniku, ki je sposoben sam presoditi o tako kompleksnih vprašanjih, kot so integracija v evropsko gospodarsko in severnoatlantsko vojaško zvezo, moramo seveda reči, da je v jedru vprašanje NATO referendum morda še bolj neproduktivno kot vprašanje o umetni oploditvi in skoraj tako imbecilno kot vprašanje o volinlem sistemu. Toda obenem si velja v zlobni privošljivosti pometi roke in si reči, da bi ta hip referendum o NATU verjetno spodletel, pa naj se zunanji in obrambni minister sluzita in pridušata, kolikor jima srce poželi - celo medijska propaganda vlade (npr. plačevanje televizijskih oglasov za NATO iz davkoplačevalskega proračuna) verjetno ne bi obrodila zelenih sadov.

Vzrok tega, v očeh slovenskih nato-liznikov katastrofalnega sesutja dolgoletnih indoktrinacijskih prizadevanj, ki jim je bil pozoren opazovalec dnevno priča v retoriki celotnega državnega aparata in tudi medijev, so nedvomno nedavni dogodki v ZDA in Afganistanu, ki so sicer sprva res prizadeli čustva slovenske javnosti, pa vendar najspljošnejši odziv na nadaljnje dogodke nikakor ni tako enodušno entuziastičen, kot si želi predočiti naš zunanji minister; temveč je bolj podoben mlačnemu odzivu v smislu premalo izražene zgroženosti in solidarnosti, ki jo v bistvu točno diagnosticira nedaven spis Debeljakove v Delu. Ali je vsesplošna zadržanost v smislu "saj je res hudo, ampak malo so pa tudi sami iskali" rezultat dolgoletne neuvrščtenostne indoktrinacije ali česa drugega, dejstvo je prav gotovo, da se bo morala strategija "čimprej v NATO" prizadevanj po teh dogodkih radikalno spremeniti - čeprav je že zdaj očitno, da se zanesenjaki ne kanijo ustaviti, saj se obnašajo približno tako, kot bi imeli od "integracije" osebne finančne koristi.

No, resnici na ljubo so se že pred slovitim 11. septembrom v nam vsem ljubih slovenskih občilih začeli pojavljati dolgi pričakovani znaki "NATO skepse", ki se tako pridružuje "evroskepzi" in zbujaja upanje v nastanek zdravega dialoškega prostora ter konec prakse enumaja in blodnega oklepanja "integracij" kot rešilne bilke in zadnjega smotra prizadevanj slehernega narodovega vlakna. Odločilni udarec pa so vendarle priskrbeli talibani - pa niti ti niso spoštovanega g. ministra odvrnili od omenjanja integracij in "slovenskih vključevanj" še isti dan. Pač pa je zanimiv, malone smešen učinek ta, da se po aktiviranju 5. člena zavezniške pogodbe in prvih žrtvah v protiidarcu Plemenitega orla pri nas NATO omenja nekako plašno in rezervirano, v čakanju boljših časov ga nadomeščajo previdne sintagme tipa "zahodne integracije".

In medtem ko je naša vojska ugotovila, da je treba "civilnim vojakom", ki jih je vse več, priviti uzde (konkretno to pomeni, da so prijatelja, ki ima družino z majhnima hčerkama, poslali v vojsko

Težki časi za NATO spletkarjenja Janez Kranjski, vojak v Afganistanu

poldrugo uro vožnje stran od doma, čeprav je imel že dogovorjeno možnost služiti v domačem kraju), saj drugače ne bomo imeli dovolj pravih, bojaželjnih vojščakov za NATO, ki bi lahko v našem imenu branili naše vitalne interese v Afganistanu, Iraku, Kuvajtu in podobno (po Ruplovem bi bili danes pogumni slovenski bojevniki kje v Uzbekistanu), stranka samozvanih mladih, ki jo mnogi imenujejo tudi stranka turističnega vodiča D. Š. Černjaka, pa je v teh kočljivih časih sprožila peticijo proti obveznemu služenju vojske, si moramo civilni predstavniki zdravega uma zastaviti vprašanje, kakšni so ti naši interesi. Oziroma ali si lahko v mednarodni politiki privoščimo namesto jezika papig za spremembo tudi kakšno stališče.

Seveda nam je skupaj s slovečim sociologom Luhmanom treba resignirano ugotoviti, da v sodobnih družbah, za katere je značilna visoka funkcionalna diferenciranost družbenih podsystemov in celo njihova izjemna samostojnost oziroma zaprtost, ni mogoče obvladovati niti ene same sfere, kaj šele celoto družbene realnosti. Zato so tudi nedvoumni odgovori na vprašanje, ali je bolje, da se Slovenija vključi ali ne v to ali ono integracijo, nemogoči. Vedno pa

Argumenti, da se Slovenija ne more boriti proti splošnim tokovom ali "trendom", so morda resnični, a le, če hkrati resignirano ugotovimo, da potemtakem Slovenija sploh ni država v pravem smislu, ampak kvečjemu omejeno avtonomna regija.

je mogoče razpravljanje - in brez tega na srečo ob tem vprašanju ne bo več šlo. Vsekakor pa velja opomniti, da predstavlja slepo navdušenje za vstop v NATO gaženje natanko tega, za kar so si naši očetje v dolgih desetletjih skupaj z Jugoslavijo v svetovni politiki prizadevali - in nosilci tega navdušenja so, glej si ga no, tudi tisti, ki so nekoč polnili zrak sejnih dvoran in kolumne partijskih glasil s frazami o "ameriškem imperializmu" o tretjem, neblokovskem svetu, o krivičnosti kapitalističnih intervencij ipd. A če je sploh kaj "plemenitega" ostalo od krvave totalitarne dediščine, so (vsaj na zelo načelni ravni) to njena zunanje-politična prizadevanja.

Argumenti, da se Slovenija ne more boriti proti splošnim tokovom ali "trendom", so morda resnični, a le, če hkrati resignirano ugotovimo, da potemtakem Slovenija sploh ni država v pravem smislu, ampak kvečjemu omejeno avtonomna regija. In če bi le malo spremenili optiko, bi protagonisti našega širjenja lahko že zdavnaj ugotovili, da bi Slovenija v tak ali drugačen EU prišla prej ali slej tudi z manj neugodnimi koncesijami. In če bi premoгли še iskrico nekdanje Jugo-iniciativnosti - o zavzemanju suverenega stališča glede mednarodnih vprašanj se lahko kaj naučimo od svoje predhodnice - bi morda lahko bili celo neobremenjeni sprotitelji (bogokletnega) razmišljanja o evropski vojaški zvezi brez ZDA, ki si ga hlapčavska in razcepljena Evropa ne upa na glas začeti. Druga možnost, ki jo naši politični avantgardisti že desetletje veselo prakticirajo, je pač realizacija naslova razphte Cankarjeve drame.

No, morda so nas zgoraj zapisane misli nekoliko predaleč zanesle. Za začetek bo dovolj, da se o stvareh pri nas začne resno razpravljati. In to ne v paketu "zahodnih integracij", temveč zelo konkretno.

duhovi kontinuitete Smrt politike

Uroš Lubej

Običajni očeit slovenskim politikom se glasi, da se naši domnevni zastopniki v parlamentu zgolj prepirajo, namesto da bi naredili kaj koristnega za državljane. Zato imajo Slovenci tako radi Drnovška. Človek je bolj ali manj tiho in dela po svoji presoji; če kdo proti njemu preveč vpije, zamahne z roko in ga pošlje domov. Nasprotno pa ne žalujejo za tistimi, ki so bili znani kot prepirljivci - na primer Ivo Hvalica.

Toda dogodki v zadnjem letu kažejo na to, da se je politična elita od Janše do Kučana (ki sta domnevno sicer srđita nasprotnika in utelešata brezs miselno prepiranje) vsaj v neki točki vendarle poenotila: sklenili so namreč nekakšno tiho koalicijo političnega

Medtem ko se politiki sicer koljejo glede tega, kateri od njih bo zasedel kakšen dobro plačan položaj, se ob vprašanjih, ki zadevajo sólo jedro moderne države, torej državljanske in človekove pravice, svobodo govora in političnega udejstvovanja, tiho strinjajo v tem, da ni potrebno ukreniti nič.

razreda proti civilni družbi, zaroto molka ob kršenju državljanskih in človekovih pravic ter popolno in brezizjemno podreditve slovenske politične opozicije in pozicije mednarodni vojni proti afganistanskemu režimu (ki sledi enako goreči želji političnega establišmenta po vstopanju v Nato).

Zgodba se je začela spomladi ob siloviti gonji proti "ilegalnim" priselencem, ki je vrhunec doživela z ubojem nekega tujca; primer še vedno ni pojasnen. Nadaljevalo se je ob vrhu Bush-Putin na Brdu pri Kranju: takrat so policisti že na meji surovo pretepli pripadnike protiglobalističnega gibanja, protestnikom prepredili vstop v državo, organizaciji Amnesty International pa prepovedali postavitev stojnice v Ljubljani. Poleg tega so slovenske protestnike v Ljubljani (torej precej daleč stran od gostov iz tujine) zastraševali do zob oboroženi policisti, podobno kot ob študentskih demonstracijah ob koncu šolskega leta. Zadeva je šla naprej: malo po vrhu Bush-Putin so policisti na

Dobili smo klike, ki skuša ubiti politično raznolikost, ki je nastajala ob koncu osemdesetih in iz katere je nastala Republika Slovenija in državljani, ki so gojili neki novi nacionalni ponos.

zasiłanje privedli dr. Darija Zadnikarja, češ da je v času, ko ni predaval študentom, z molotkovko izvedel teroristični napad na italijansko ambasado. Nato je prišlo na dan nezakonito preverjanje elektronske pošte nekaterim izobražencem, kar naj bi izvajali pripadniki slovenske obveščevalne službe. Zadnji primer pa se je zgodil pred nekaj tedni, ko so policisti na "ugotavljanje identitete" privedli štiri novinarje (med njimi je spet človek z najvišjim akademskim naslovom), pri tem pa očitno kršili zakone o policijskem delu.

V oči bode dejstvo, da se kljub mnogim javnim protestom od vseh teh dogodkih v sami uradni politiki ni zgodilo nič; koalicija in opozicija, ki sicer hočeta dajati videz srđitega nasprotja, molčita kot grob. Medtem ko se politiki sicer koljejo glede tega, kateri od njih bo zasedel kakšen dobro plačan birokratski ali celo

še nekaj časa za priučitev demokratičnih manir. Očitno gre za uradno, čeprav neizrečeno politiko slovenske države, ki pa tokrat ni vezana na to ali ono vladajočo koalicijo, ampak na politični razred kot tak.

Zarota debilov? Ne. V vodstvih strank so ljudje, ki tekmujejo v tem, kdo bo bolj servilen do "Evrope": očitno imajo interes v tem, da Slovenijo "integrirajo", pri čemer pa obstaja utemeljen sum, da se bo integralral predvsem politični establišment, navadni državljani pa od vsega skupaj ne bodo imeli kaj dosti. V vodstvih strank so ljudje, ki so Slovenijo potegnili v vojno, s katero nimamo nič. V vodstvih strank so ljudje, ki hočejo Slovenijo potegniti v vojaško zvezo, ki bo posesala dvakrat do trikrat več denarja za oboroževanje, kot smo ga potrebovali do sedaj. V vodstvih strank so ljudje, ki bodo taisti denar, ki ga bodo zapravili za Nato, odvzeli socialni, kulturni in izobraževanju. Ves govor o desnih in levih, sredinskih, desnosredinskih ter levosredinskih je zato lažen.

Slovenske stranke se pravzaprav razlikujejo le glede vprašanja, ali je treba pobite domobrance pokopati dva ali tri metre globoko, enake pa so si v tem, da zastopajo interese politične birokracije (torej same sebe). Dobili smo klike, ki skuša ubiti politično raznolikost, ki je nastajala ob koncu osemdesetih in iz katere je nastala Republika Slovenija in državljani, ki so gojili neki novi nacionalni ponos.

Dokler je bila gospodarska situacija ugodna, ljudje niso marali politične nestabilnosti. Tako je bilo v Sloveniji vse od osamosvojitve. Toda v razmerah prihajajoče gospodarske recesije lahko pričakujemo, da se bo odprta politika, ki je bila, kot kaže, izgnana iz parlamenta, spet preselila na ulice.

park:mesto

PLESNO DOGAJANJE V NOvemem MESTU

Tina Ban

Zdi se, da plesalci še niso začutili prebujajočega se utripa mesta, ki je v zadnjih letih tako kulturo kot šport pripeljal do njunih uspehov na nacionalni ali celo mednarodni ravni. Novomeška glasba je svoj vzpon začela z ustanovitvijo novomeškega simfoničnega orkestra in prenovitvijo straških pihalcev, vrh pa prav gotovo dosegla z organizacijo poletne šole Jazzinity. Tudi popularno glasbo nekaterih novomeških skupin lahko slišimo na najrazličnejših radijskih in televizijskih postajah. Nedavno je na svetovnem prvenstvu uspelo novomeškemu kolesarjem, športni klubi borilnih veščin so kultivirali vročo kri in v minulih letih vzgojili evropskega prvaka v tajskem boksu, tudi košarkarji Krke Telekom so dočakali svojih pet minut mednarodne slave. Tudi plesu je Dolenjska prispevala nekaj odličnih imen: baletnika evropskega slovesa Pina Mlakarja, Meto Zagorc, bivšo plesalko latinskoameriških plesov, ki je danes predstojnica katedre za ples na Fakulteti za šport, ter novo, udarno generacijo sodobnih plesalcev, ki ustvarja na odrih Cankarjevega doma in Plesnega teatra Ljubljana: Jano Menger, Rosano Hribar in Gregorja Luštko. Vendar le redki, ki jim je zares uspelo, prinašajo svoje znanje nazaj domov. Ples v Novem mestu tako ostaja ljubiteljska dejavnost. Novomeške plesne šole se med sabo ne povezujejo, le ena goji aktivne stike z drugimi slovenskimi šolami istih tehnik, še redkeje pa sodelujejo v projektih z drugimi umetniki, na primer glasbeniki, igralci, likovnimi scenografi ... V nekaterih šolah pravijo, da imajo preveč dela z lastno organizacijo, v drugih trdijo, da za sodelovanje ni zanimanja. Plesne predstave ali tekmovanja (revije), ki jih po navadi prirejajo šole ob zaključku šolskega leta, so skoraj edino, kar je sploh mogoče videti v Novem mestu. Ob načrtovanju kulturnega programa v KC Janeza Trdine puščajo profesionalni ples

Ni mogoče pričakovati, da bi mesto postalo plesna prestolnica, vsekakor pa bi moralo več narediti na tem, da bi mladim ponudilo trdno podlago za nadaljnje plesno izobraževanje v Ljubljani ali tujini, kulturnemu občinstvu pa omogočilo ogled vsaj nekaj kakovostnih plesnih predstav na leto.

na stranskem tiru, v skoraj dveletnem delovanju Lokala Patriot pa je bilo videti le eno predstavo ljubiteljev. Morda ima za ples več posluha celo gospodarstvo, ki ga kot "show" uporablja za svoje promocijske potrebe. Ni mogoče pričakovati, da bi mesto postalo plesna prestolnica, vsekakor pa bi moralo več narediti na tem, da bi mladim ponudilo trdno podlago za nadaljnje plesno izobraževanje v Ljubljani ali tujini, kulturnemu občinstvu pa omogočilo ogled vsaj nekaj kakovostnih plesnih predstav na leto.

Novomeško plesno kulturo vzdržuje nekaj plesnih šol, ki se ukvarjajo z različnimi tehnikami. Med njimi so tri avtohtone oziroma takšne, ki so bile ustanovljene v Novem mestu. V društvu Terpsihora, ki bo naslednje leto praznovalo 10-letnico ustanovitve, se izobražuje 90 plesalcev. Poleg programov za otroke se je Terpsihora specializirala za sodobni ples in jazz balet, hkrati pa organizira najrazličnejše plesne delavnice in se kot edina v Novem mestu povezuje tudi z drugimi ustvarjalci, tj. lutkarji. V zlatih časih pred desetimi leti so bile njene skupine prenapolnjene, v posameznih je plesalo tudi po 25 plesalcev. Pohvalila se je lahko z odličnimi koreografi, ki so prihajali iz ljubljanskega Plesnega teatra, najbrž po zaslugi prodirajočih Novomeščanov, Jane, Rosane in Gregorja, ki so se prav v tistem času začeli uveljavljati v Plesnem teatru in nekaterih drugih plesnih inštitucijah. Zakaj je v naslednjih letih vpis v društvo tako upadel, ni popolnoma jasno. Morda je krivo pomanjkanje promocije, nesposobnost tekmovanja z ostalimi zvrstmi, pa tudi to, da v Sloveniji tovrstni plesalci nimajo prave zaposlitvene perspektive. Šele pred tremi leti je bila v Ljubljani ustanovljena Umetniška gimnazija za sodobni ples, na akademije pa bodo plesalci še desetletja prisiljeni odhajati v tujino. Brez papirjev in žigov je težko upati na redno ali celo kakršno koli zaposlitev, še posebej, ker je znanje plesalca najhitreje pokvarljivo blago na trgu delovne sile: kdor le za kratek čas opusti vadbo ali kogar doleti poškodba, ostane brez dela in brez dokaza o svojem plesnem znanju. Takšni težko najdejo delo celo v poučevanju. Pedagoginje, ki poučujejo v Terpsihori, so svoje izkušnje pridobile z dokazovanjem v ljubljanskem Plesnem teatru, druge v Kazini, tretje pa na baletnem oddelku glasbene šole, v Terpsihori oziroma prek dolgoletnega

pedagoškega dela. Zdi se, da zdaj - ko je popularizacija sodobnega plesa upadla - ta vse bolj plove v elitistične vode. Plesalke-srednješolke so pretežno gimnazijke, ki močno prevladujejo nad dijakinjami ostalih srednjih šol, prav tako je med njimi daleč več Novomeščank kot deklet iz okoliških krajev. Eden od razlogov je verjetno tudi namen Terpsihore, da bi svoje plesalce usmerila v umetnost, kar zahteva večjo predanost, interes in naklonjenost umetniškemu izražanju. Očitno je tudi, da je sodobni ples, vsaj med mlajšimi generacijami, ženska domena. Edine plesalce moškega spola najdemo v skupini od tri do šest let. Sabina Švener, ena od pedagogin, razlaga, da so v naši družbi žal še vedno izredno močni predsodki, med njimi tudi tisti, ki plesalcem te plesne tehnike pripisujejo homoseksualnost. Fantje plešejo le tiste tehnike, ki so v družbi že dlje časa zakoreninjene in uveljavljene. "Folklornim skupinam, na primer, se ni treba ubadati s to težavo," dodaja.

Tudi v baletnem oddelku Glasbene šole Marjana Kozine so fantje v manjšini in redko vztrajajo več kot dve ali tri leta. Tam, kjer so kot pedagogi zaposleni moški, je večja verjetnost, da bodo dečki nadaljevali šolanje. "Težko jim je, če so edini v skupini samih deklic", razlaga voditeljica oddelka Sonja Rostan, "hkrati pa v pedagogih, ki so večinoma ženske, ne najdemo svojega identifikacijskega vzorca." Pomemben je tudi odnos, ki do baleta vlada v družini, iz katere prihaja razvijajoči se plesalec. V glasbeni šoli poučujejo klasični balet in izrazni ples. V oba programa je vpisanih skupno nekaj več kot 50 otrok, in čeprav številka ni visoka, voditeljica poudarja, da si bolj kot popularizacije želi nadarjenih učencev in tistih, ki čutijo posebno veselje do plesa. Izobrazba poteka na ljubiteljski ravni, saj

država ne zagotavlja subvencij za večje število ur, ki bi jih potrebovali tisti, ki bi želeli opraviti sprejemne izpite na srednji baletni šoli v Ljubljani. Ta privilegij je podarila le oddelkoma v Ljubljani in Mariboru. Morda bo leta 2004 - ko naj bi v veljavo stopil nov zakon o osnovnih glasbenih šolah, po katerem naj bi država (med drugim) razširila število ur za balet - pripomogel k temu, da se bo na srednji šoli za glasbo in balet v Ljubljani izobraževalo več otrok iz province. Zaenkrat je tja vpisano le eno dekle iz Novega mesta, ki je tudi edino, ki ji je v petnajstih letih obstoja baletnega oddelka v Novem mestu uspel ta podvig.

Boris in Mirjana Vovk sta ustanovitelja Plesnega centra Dolenjske, zasebne plesne šole za standardne in latinskoameriške plesne. Šola, ki dela že petnajst let, vpisuje v letošnje plesne programe, prireja pa tudi tečaje za odrasle in mladino, ki potekajo enkrat tedensko. Zanimanja za resnejše delo naj po besedah Borisa Vovka ne bi bilo. Namen šole je rekreacija, dvig splošne plesne kulture ter

spodbujanje druženja. Struktura obiskovalcev je od vseh novomeških plesnih šol najbolj pisana, med 300 in 400 vpisanimi lahko vsako leto najdemo pripadnike najrazličnejših socialnih in starostnih skupin (gre za edino novomeško šolo, v katero je vpisanih več odraslih kot otrok), med njimi prav tako ni ostre ločnice med spoloma, s pomanjkanjem plesalcev tu navadno nimajo težav. Možnosti daje tudi prebivalcem okoliških krajev, njeni programi namreč potekajo tudi v Trebnjem, Metliki, Črnomlju, na Raki ...

Plesni center se ne ukvarja zgolj s poučevanjem, temveč tudi z organizacijo tekmovanj, kot je na primer Pokal Otočca ali tekmovanje za otroke, ter s prirejanjem množičnih družabnih plesov ob zaključkih tekmovanj ali ob novem letu. Je tudi edina od omenjenih šol, ki sodeluje tudi z drugimi slovenskimi plesnimi klubi. Za izobrazbo plesnih pedagogov je - vsaj glede na svetovne uspehe slovenskih športnih plesalcev - v Sloveniji razmeroma dobro poskrbljeno. Standardne in latinskoameriške plesne je mogoče študirati kot eno izmed usmeritev zadnjega letnika na Fakulteti za šport, licenco vaditelja pa si je mogoče pridobiti tudi pri Združenju plesne zveze oziroma Združenju plesnih vaditeljev Slovenije.

foto: Boštjan Pucelj

In memoriam Luna

Nekoč v Lunci...

Ko nekega sončnega junijskega dopoldneva s prijateljem glasbenikom Vladom Batisto pred nastopom sediva ob kavi v prekrasni koprski "Loggii" na trgu nasproti pretorske palače, mi uide patetična izjava, da to je pa gotovo drugi najboljši lokal v jugovzhodni Evropi. Vlado me začudeno pogleda: "Ma, saj je res v redu, ampak čuj, kateri je pa potem najboljši?" "Lunca v Novem mestu", pravim, zavedajoč se v smehu, kako subjektivna so merila za izbor "svojega" lokala in kako z leti ta izbor postane še bolj zaznamovan z bolešno zahtevnostjo po izpolnjevanju najrazličnejših kriterijev: od strežbe, stolov, smetane v kavi, pa do razgleda, počutja, vetriča, valovanja reke in sončnih zahodov. Jasno, tudi Lunca komu ni všeč: nekoč sem slišal, da so to samo neki stoli na zelenjavnem vrtu. No, ampak zame in za mnoge, tudi tiste, ki so se na Lunco tako navadili, da so tam puščali prosti čas in se zili z inventarjem, ni (bilo) tako.

Lunca je že nekaj tednov zaprta. Zakaj? Po mestu so se razšepetali razni komentarji: mafija, divji zahod, kriminalni pritisk na lastnike lokalov. Ah, Novomeščanu, prepričanemu o varni izolaciji od takih problemov, zastane srce: mar nas v prihodnje čakajo črni neznanci na ozkih uličicah, bomo v večernih urah priča ognjenim obračunom mafijskih tolp, ki se borijo za "davek na zaščito" gostilničarjev? Policija pa bo le nemočno preštevala trupla? In skoraj hkrati se razšepetajo čudne vesti o menjavi lastnika Dodosa na Glavnem trgu, kjer nam odtlej že strežejo novi kelnarji... Kaj se res dogaja? Tega ne vemo. Vemo le to, da je ena najlepših gostinskih lokacij v mestu izgubljena. In kdo se zaradi tega razburja? Morda kateri od "velikih" dolenjskih medijev, ki razen slike napredka, kako je vse v najlepšem redu, ne zmorejo ničesar producirati, kaj šele obravnavo kakšnega problema, morda policija (ki bržkone sploh ni dobila prijave), kar tudi ustreza njenim pooblastilom, ki ji omogočajo prihod na sceno šele ob pojavu trupla? V tem smislu je treba razumeti Srečka, da je enostavno zaprl in o zadevi ne govori kaj dosti. Zakaj bi se bodel s tem - je mar vredno živeti pod pritiskom groženj in izsiljevanj?

Tako po Lunci nekdanjim občasnim, rednim in vedno-sem-tu obiskovalcem ostane le še velika žalost, morda kanček upanja na boljše čase in vsekakor želja po zadoščenju pravici - čisto na dnu te pa morda še želja po uvedbi telesnega kaznovanja.

Marijan Dović

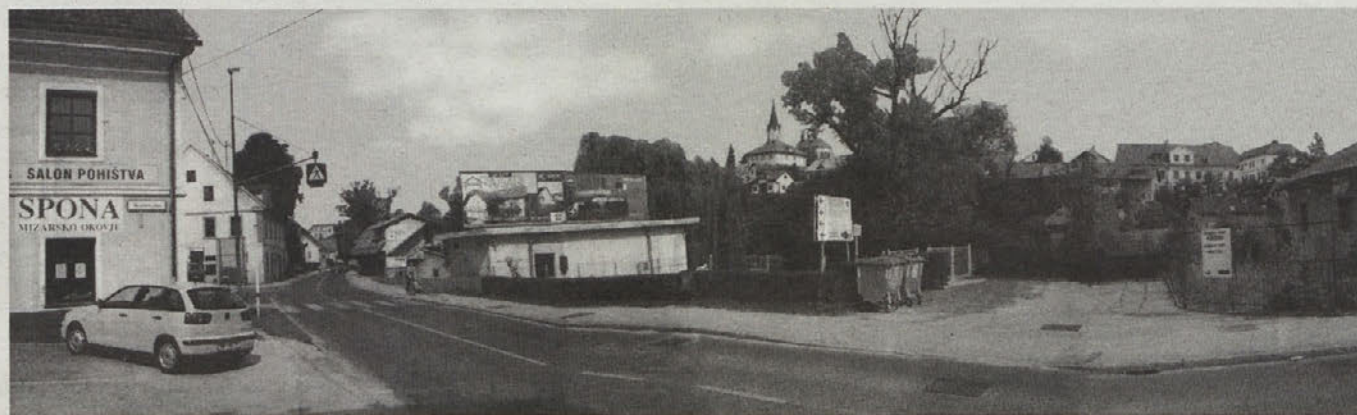
Vrnite bregove Krke Novomeščanom!

Marijan Lapajne

Zaporedje dogodkov

1 9 8 9

V drugi polovici meseca marca 1989 je postalo jasno, da se bo začela prenove Partizanske ceste (zdaj Kandijska). Hitra zagotovila sredstev in inflatorna gibanja so pospešili začetek del brez poprejšnjih potrebnih načrtov. Komitè za urbanizem pri občini Novo mesto je zaprosil ožji odbor za prenovo starega mestnega jedra za soglasje pri določenih delih na omenjeni cesti. Odbor je 6. aprila 1989 zavrnil predvidene posege. Zaradi tega je bil naslednjega dne sklican odbor v širšem sestavu, ki pa ni mogel prevzeti odgovornosti za dela, ki se izvajajo na tak način (brez predhodnega načrta in pod tako prisilo roka). Predlagana je bila preložitve začetka del vsaj za teden dni, v tem času pa naj bi strokovna skupina odbora predstavila probleme in nakazala rešitve, ki bi bile čimbolj v skladu z nameni prenove Kandije in celotnega mestnega jedra. Strokovna skupina se je 10. aprila 1989 sešla še enkrat, kjer so bili problemi ponovno temeljito obdelani.

Obstoječe, strokovno nevzdržno stanje na Kandijski ulici.

Na sestanku smo ugotovili, da so se dela že začela in da je nemudoma potrebno začeti spremljati izvajanje del, da bi zagotovili interese prenove Kandije. Operativno spremljanje obnove Partizanske ceste sva izvajala v glavnem arhitekta Blatnik in Lapajne, pri čemer je določene probleme pomagal reševati g. Račević, univ. dipl. gr. ing. Naše delo (zapisniki, skice sprotnih ureditev in drugo) je zajeto v mapi pod naslovom Obnova Partizanske ceste in je bilo oddano kot Poročilo za izvršni svet občine Novo mesto pod št. P01/89 datum 23.5.1989 ter je dostopno javnosti.

V poročilu posebej izpostavljam tri dokumente, ki jih je pripravil Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto in so sestavni del tega poročila:

Dopis zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Zavodu za družbeno planiranje dne 12. septembra 1985. Zadeva: Smernice za obdelavo lokacije, objekt: Nova lekarna in Zavod SMH Novo mesto, lokacija: ZN Zdravstveni center v Kandiji (ZN10/76). V dopisu začasni poslovodni organ-arhitekt Jovo Grobovšek izčrpno in bogato predstavi Kandijo in njene probleme ter hkrati ponuja rešitve. Moram reči, da je bilo to bogato gradivo, ki je danes še bolj aktualno. Takrat, ko sva se z arhitektom Blatnikom morala hitro odločiti o nekaterih podrobnostih, je bilo neprecenljive vrednosti. Dopis zavoda Zavodu za družbeno planiranje in urbanistično načrtovanje Novo mesto 4. aprila 1989 v zadevi: Partizanska cesta, popravila kanalizacije in vodovoda (za Komunalo Novo mesto) - direktor Jovo Grobovšek. Dopis govori o tem, da izboljšanja Partizanske ceste niso v prid ohranjanju pomembnega predela mesta in njegovemu sodobnemu in prihodnjemu razvoju, našteva pa tudi pomembne podrobnosti ostale infrastrukture. Prizadetost avtorja je zlasti značilna v zadnjem odstavku dopisa: "/.../ Želimo si, da bi nekoč ime mesta pisalo v turističnih zemljevidih Novo mesto (zanimivo), če že ne Novo mesto (vredno ogleda)". Dopis zavoda Zavodu za družbeno planiranje in urbanistično načrtovanje dne 19. aprila 1989, v katerem direktor zavoda arhitekt Jovo Grobovšek govori o potrebnih pogojih, ki bi omogočili oživitve predela Kandije.

Za razumevanje celotnega članka bom navedel osnovne zamisli oživitve Partizanske ceste, kakor jih je podal arhitekt Grobovšek v svojem dopisu:

Kandija je zgodovinsko pomemben del zgodovinskega Novega mesta in kot taka enakovredna srednjeveškemu jedru. Brežine reke Krke so nadvse pomemben življenjski prostor prebivalcev mesta vseh starostnih obdobij in nagnen. Na Kandijo mora težiti življenje pešca in meščana iz naselja Majde Šilc (današnja Jakčeva ulica), Grma, dela Šmihela, Lebanove in Mirana Jarca, delno tudi Drske in Broda. Kandija mora postati del najbolj dostojanstvenega humanega bivalnega okolja, kraj srečevanja in preživljanja zasluženega prostega časa.

Kako se dela, kako se naj ne bi delalo ali zakaj naj ne bi bilo lokacije Vavžik na Kandijski ulici tik ob reki Krki

Ukinitev vsega tranzitnega prometa. Nadalje dopis v podrobnostih govori o posameznih objektih, kjer je rečeno v točki 8: odstranitev stavb Partizanska 10 (Barbičeva hiša) in Partizanska 12 (delavnica Vavžik) ter razmislek o nadomestnem paviljonu na tem mestu ter izhodih na vodo v pontonske pomole in čolnarne ter kavarno in restavracijo na vodi...

In še o Partizanski 12 (delavnica Vavžik): stavba je brez vseh kvalitet, le gabaritno nakazuje način pozidave in urejanja Kandije. Sklep: stavba se odstrani in na platoju kasneje izvaja ureditev po celovitem konceptu "Kandija". Iz navedenega se vidi, da ni mogoče reševati posameznih objektov v Kandiji brez videnja celote, kar sva z arhitektom Blatnikom tudi poudarila na koncu poročila izvršnemu svetu občine Novo mesto.

št. 1 umakne in ponovno preveri naslednja zemljišča pod zaporednimi števkami: 24. parc. št. 469, stanovanjska stavba v izmeri 241 m² in dvorišče v izmeri 86 m², k.o. Kandija (počakati do rekonstrukcije Kandijske ceste). Kasneje o tej parceli nismo več razpravljali.

2 0 0 1

Najprej so me dosegle govorice, da naj bi se napravila nadomestna gradnja delavnice Vavžik, da je že podano tudi spomeniškovarstveno soglasje, pa nisem verjel. Tudi na vprašanje na odboru nisem dobil odgovora. Po pisni zahtevi 24. aprila letos sem junija le dobil odgovor sekretariata za okolje in prostor - oddelek za prostorsko planiranje, kjer je razvidno, da je: bila lokacijska dokumentacija Vavžik narejena že januarja 2000, geodetski posnetek pa že decembra 1999; da je parkirni prostor v sklopu lokacije Vavžik narisana prav na parceli 469 kot Kandija, o katere prodaji smo razpravljali na odboru in sklenili, da se počaka do rekonstrukcije Kandijske ceste; da je zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine NM 13. marca 2000 izdal popolnoma nasprotno soglasje od tistih pogojev, ki jih omenjam iz leta 1989 (pripravil konservator Tomaž Golob, univ. dipl. um. zg., direktor D. Breščak, univ. dipl. arheolog). Soglasje iz leta 2000 v bistvu na kratko, brez globlje analize dovoljuje objekt in trdi, da je oblikovanje usklajeno s projektantom. Dodan je odstavek o parkirnem prostoru - v nasprotju s temeljitimi analizami prostora, ki jih je podal arhitekt Grobovšek v treh dokumentih in v katerih je zavrnil lokacijo na tem mestu.

Medtem sem izvedel, da je bila parcela št. 489 k.o. Kandija kljub sklepu odbora prodana. Zanima me, komu in kdo je to omogočil.

Moje mnenje o izdelani lokaciji

Ni nujno, da se vsakdo strinja s podanimi rešitvami celotne Kandije, kakor sem jih predstavil na razstavah in v Katalogu razstave, vendar lokacija VAVŽIK na tem mestu strokovno ne zdrži iz več razlogov:

Lokacija se ne rešuje v sklopu celotnega dogajanja v zgodovinski Kandiji.

Desni breg Krke naj bi ostal nepozidan in tako dostopen vsem meščanom.

Po lokacijski dokumentaciji je razdalja med obstoječim objektom Kandijska 26 in novim nadomestnim objektom VAVŽIK približno 11 m, kar je preozko za izvedbo sodobnega cestnega profila s peš

1 9 9 5 - 9 6

Na podlagi študija problematike celotne Kandije in določenih izzivov kandijskega križišča sem poskušal leta 1996 na razstavi "Kandija iz preteklosti v prihodnost - vizije in realnost" prikazati posamezne probleme in jih reševati v celoti. Pri tem sem kolikor je le mogoče upošteval zgoraj našteje smernice arhitekta Grobovška iz let 1985, 1988 in 1989. Velika spodbuda so bili tudi posveti z umetnostno zgodovinarico in etnologinjo Marinko Dražumerič. Moram poudariti, da je ena izmed značilnosti predloga celovite rešitve odprtost

Ena izmed možnih ureditev desnega brega Krke v območju Kandijske ulice, ki desni breg reke Krke vrača v dostopnost meščanom.

Kandije proti staremu mestnemu jedru in s tem v zvezi popolna dostopnost desnega brega reke Krke ter povezava Kandije ob reki s Portovalom.

Logična posledica takih ureditev je predlog, da na sami brežini reke Krke ne bo nobenih novogradenj.

Celovita rešitev obsega Kandije je bila predstavljena še dvakrat: na razstavah v Novem mestu in Ljubljani in objavljena leta 1996 v Novomeškem zborniku.

2 0 0 0

Sem član Odbora za okolje in prostor pri Mestni občini Novo mesto. Na 13. seji smo lanskega 27. junija obravnavali tudi premoženjsko-pravne zadeve - soglasje k prodaji stavbnih zemljišč v lasti občine. Med drugimi zemljišči je bila naprodaj tudi parcela št. 469 površine 327 m² - neposredno poleg delavnice Vavžik. Glede na povedano problematiko Kandije sem postal pozoren in sem stanje razložil odboru. Ta je nato sklenil, naj se iz predloga sklepa

pločniki, z varovalnimi pasovi in s kolesarskimi stezami. Za primerjavo: projektirani profil nove Šmihelske ceste znaša 15 m, torej zmanjka tu 4 m.

Projektant lokacijske dokumentacije določi dvostezno kolesarsko pot na severni strani, kar ni utemeljeno v nobenem splošnem dokumentu (ne ve se, kje so navezave proti mestu itd).

Način postavitve samega objekta onemogoča iskanje drugačnih tras Kandijske ceste in izvedbe kandijskega križišča.

Novi objekt onemogoča izvedbo neprekinjenih sprehajalnih poti oziroma kolesarskih stez (morda drugačen način kot klasičen ob cesti!) na relaciji Ragov log - Kandija - športni center Portoval. Skratka: iz vsega povedanega je razvidno, da je v Kandiji še toliko nedorečenih stvari, pogojno pa je Kandija dragocen prostor za nas in naše potomce in ne dopušča takih napak za razmestitev posameznih objektov.

Službo spomeniškega varstva bi spomnil na arhivsko gradivo in na že opravljene študije v Kandiji, saj po mojem mnenju ne bi napravila takega spodrsnjaja, da bi dala soglasje za nekaj, česar poprej po temeljiti analizi ni dala. Prav tako pa bi spomnil gospoda župana in sekretarja za okolje in prostor na odgovornost za prostorski razvoj in za take rešitve, ki bodo služile tudi zanamcem.

foto pu

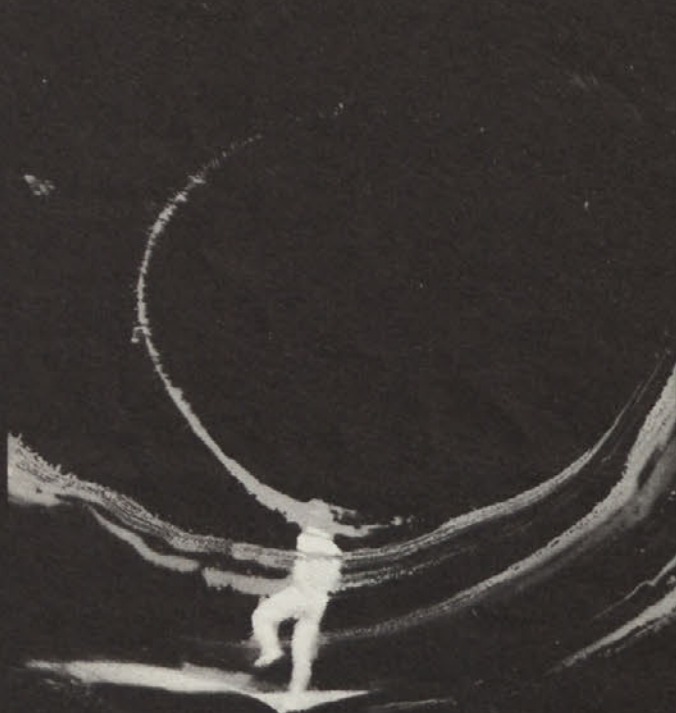
V BELINO BI ZAPLAVAL
HERMAN PIVK
IN DANE ZAJC

pride puščava
pride opotekanje
naenkrat plane
naenkrat se razprostre
mrtvaški prt dokončnosti

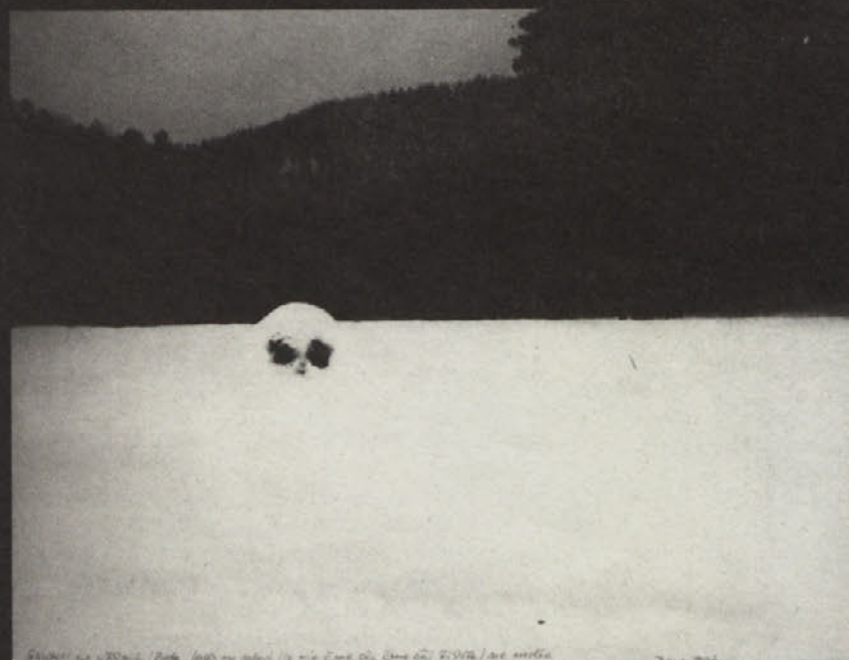
Je zagledal pes
zvezdo med krošnjami,
rajsko ptico zavohal,
ali je zaskočil le renčeče
pasje hrepenenje?

Iz zraka se je zmuznilo
srečno zmuzne. Zdajle.
A zanke so Božje delo.
Nastavljene za srečka,
ko pride dan,
ko pride hip.

Pred milijoni časov
se je sanjalo skali,
da je človek.
Kdo je to,
kaj je to,
kdaj je to,
zakaj je to, človek.
Se trkljajo v kamniti lobanji
kamnaste misli.

Gozdovi so utihnili.
Bela jasa ne valovi.
Iz nje črne oči,
črne oči tihote
ne molče

DA-NE

© Copyright Herman Pivk

Knjižnica Jožeta Udoviča, Cerkljica, november 2001, KC Ivan Napotnik, Velenje, maj 2002

FOTO
ASJA

Izdelujemo tudi digitalne fotografije
Ohranjamo vaše spomine

Glavni trg 15, Novo mesto (07) 332 28 70
Novi trg, Novo mesto (07) 332 33 66
Podbovska ulica 4, Novo mesto (07) 393 02 50
Trg svobode 9, Sevnica (07) 814 14 96
Gesta krških zvez 141, Krško (07) 488 04 14
Gesta zmage 34, Zagorje (03) 566 85 10

PSEVDOUTMETNOST ALI DREK V PLOČEVINKAH

Encyclo.orgy

Beli prah, beli prah Antrax, Cipro, Heroin

Barica Smole

Dandanašnji se v svetu pojavljajo stvari, ki so skrivnostne in jih je težko razložiti z razumom. Če ne bi bilo tako, ne bi bilo pravljič, teh dragih kamnov, v katerih zbrušeni ploskvah se zrcalijo dogodki, sanje, resničnost na drugačen način. Umetnost je tista, ki skuša (v nasprotju z znanostjo) ujeti te odbleske in odzrcaliti tisto, kar se v zvezi z zunanjimi pojavi rojeva v človekovi zavesti in podzavesti. Prav gotovo ste že naleteli na umetniško delo (pa naj bo leposlovno, glasbeno ali likovno), ki se vas je dotaknilo, ki je ruknilo v en vaš del, naj bo racionalen ali emocionalen, in ste o drugih in sebi iz njega izvedeli več kot vam lahko povedo suhoparne, analitične znanstvene razprave. Kljub temu, da veste, da pri ustvarjanju umetnine njen stvaritelj ni imel nič z emocijo; ta se mora vzbuditi, ko umetniško delo konzumiramo, ko ga doživimo kot gledališko delo, kot prebran roman, pesem, kot pogledano sliko... To je ena izmed definicij umetnosti in umetniškosti, obstaja jih še mnogo, čeravno tisti, ki so porabniki ali ustvarjalci umetnosti, nimajo ničesar z njimi. To lepo izrazi David Mamet, ko pravi: Zapomnite si, da dramatik - O'Neill ali Albee ali jaz - vemo prav tako malo o tem, kar počnemo, kot kdor koli drug.

V senci te izjave bi se seveda dalo razumeti tudi ustvarjalce, ki producirajo t.i. video art, performance, postavljajo instalacije. Vendar je eno, da ljudje to ustvarjajo, drugo pa je - da družba tovrstno dejavnost uvršča med umetnost, ko je vendarle psevdoumetnost. Je moderna, ljudje, ki so izgubili stik s filmom (tudi zato, ker jim množična kinematografija ponuja bedaste filme) pač sprejemajo video art kot del filmske umetnosti. Ker jim niti "pravi" filmi ne nudijo ničesar, razen dveh ur zabitega časa (pa še zanje se je izkazalo, da zna biti resničnost dosti bolj grozljiva, napeta, šokantna, filmska itd.) ne prepoznajo več cesarjevih novih oblačil. Gre za maloumne aspekte družbe. Naloga psevdoumetnosti je družbeno sprejemljiva, saj odvaja odvečno energijo (ustvarjalcev in konzumentov), pomaga pozabljati, rahlja merila. Demokracija je s seboj prinesla tudi načelo, da se ima vsakdo pravico izražati. To naj bi veljalo v primeru, da ima ta vsakdo tudi kaj povedati. Na enem izmed beneških grafičnih bienalov je Pier Bondoni razstavil konzerve z drekom. Menda je umetniško delo, ki je vzbudilo veliko pozornosti (bojda v pločevinkah sploh ni bilo tistega, kar naj bi bilo) stalo dvajset milijonov lir (za en primer). Je to provokacija ali izraža umetnikov občutek za metaforiko današnjega sveta? Gotovo je gospod umetnik, vendar ne likovni; umetnik je v tem, da prepozna atmosfero civilizacije in iz produkta, v katerega se tako na materialni in duhovni ravni spreminja ves svet, naredi razstavno in prodajno uspešno.

In če nisi obdarjen z občutkom za sram, lahko stopiš na oder, izvajaš gibe, se pačiš in tako svetu sporočaš, da je vse skupaj itak en drek. To se potem imenuje performans.

Ali se je zgoraj omenjeni umetnik šolal, ne vem; znano pa je, da je večina psevdoumetnikov nešolanih; da vzameš v roke kamero in filmaš, ni potrebna niti življenjska šola, tista, ki najuspešnejše režiserje vodi od lučkarja do trenutka, ko za kamero odločajo o poteku in nastanku filmske zgodbe. In če nisi obdarjen z občutkom za sram, lahko stopiš na oder, izvajaš gibe, se pačiš in tako svetu sporočaš, da je vse skupaj itak en drek. To se potem imenuje performans. Slikar, ki niti od daleč ne pozna zakonitosti tehnik, lahko z nekaj potezami čopiča nariše sliko; ker je dovolj prodoren, vztrajen in na vsak način želi iz sivine povprečnih množic, bo že našel avtoriteto, ki bo odkrila njegov talent za kolorit, izpovednost ali kar je še takih floskul. Če ne drugega, bodo njegovo delo označili za novi primitivizem.

Pri odločanju o tem, kaj je psevdoumetnost, je potrebno imeti na umu še en vidik, ki pravzaprav pomeni tenko, a jasno mejo: pri tem gre, v nasprotju z umetnostjo za to, da njeni ustvarjalci ne priznavajo nobenih meja. Razen po talentu in občutku za mero in spodobnost se od umetnikov ločijo po tem, da nimajo (razen kar se tiče talenta) nobenih omejitev. In to fascinira. Saj se na trenutke (dokler se ne zruši res kaj velikega brez uporabe najsodobnejšega orožja, če ne štejemo nožičev za tapete) res zdi, da omejitev (razen naših lastnih, ponotranjenih in tistih, danih z zakonitostmi narave - pa še te radi zaradi navideznega uspeha medicinske znanosti ignoriramo) ni.

O bistvu umetnosti je nešteto vprašanj. Po enega izmed odgovorov se moram spet vrniti k ameriškemu dramatik; k njemu tudi zato, ker je ravno njegova domovina tista, ki svetu tako rada sporoča o veličini, neomejenih možnostih in podobno. Po njegovem je umetnost nosilec in posredovalec pomena, posameznosti in ni merljiva.

Umetnost je misterij. Njen ustvarjalec si mora sam iskati pot in odgovarjati na vprašanja. Pri tem, ko to počne, si pomaga z znanjem, ki ga je pridobil. Ni nujno, da na umetniški akademiji. Časi so zmedeni in poneumljajoči. Umetnost mora na nek način znova graditi pot do ljudi. Tisti, ki nagrajujejo konzerve z drekom ali tulijo ob raznih instalacijah, ne smejo prevladati. Na žice obešeni mavčni udi na kapelici (to je zadnja instalacija, ki sem jo videla v živo) niso umetnost. Lahko so provokacija, poskus inštalaterja, da bi se prebil iz anonimnosti, priča o času brez smisla za vsebino in estetiko, umetnost pa nista. Zato je treba to povedati naglas.

Čas je čuden in smrdi po jesenskem konzervativizmu in policijski državi. Da, tudi jaz in utvara se nisva mogla vzdržati in izogniti malemu komentarju, saj so notranji organi trenutno na tapeti in vsi pišejo o policijski šlampariji. Varuhi reda spet ne vedo, kaj bi in vseppek popolnoma brez domišljije in brez potrebe legitimirajo in odvezemajo prostost nekim novinarjem nekega slovenskega tednika, ki jim v svojih člankih (poglej ga zlomka, začuda) niso naklonjeni. Ubogi fantje v modrem so prizadeti in užaljeni, ker niso deležni zasluženega spoštovanja. Pritožbe proti policijskim postopkom letijo od vsepovsod. Kljub temu pa še kar pretepajo in brez občutka maltretirajo naključne nočne veseljake, ki so se jim (bognedaj) upali odgovarjati ali kakor koli drugače niso strahospoštovali njihove svete uniforme. Primer: "Ker mi je rekel, da sem peder, sem ga s pendrekom po pički, da dva mesca ne bo mogel sedet". Še več, zdaj pretepajo že tudi tujce, ki nam nosijo marke. Češ, boste že videli, da smo mi lahko tudi zajebani. Seveda, revčki, ko pa ni dovolj kriminala - ni akcije. Samo ves ta dolgočasni organiziran kriminal in puščobna korupcija (pa še tam so šefi najbrž že zmenjeni). Saj, res kriza, cel svet v paniki, terorizem, bang-bang, beli prah, samo pri nas, v tej jebeni oazi miru, nič. "U pizdu mater" jokajo, ko doma čistijo svoje kolte, "I want a piece of the action, boss!"

Saj, res kriza, cel svet v paniki, terorizem, bang-bang, beli prah, samo pri nas, v tej jebeni oazi miru, nič. "U pizdu mater" jokajo, ko doma čistijo svoje kolte, "I want a piece of the action, boss!"

V Novem mestu čas preganjajo in svoj ego celijo z očitno prekomernim gledanjem filmov. Tako da te, denimo kriminalisti, ko te legitimirajo, namesto da bi se predstavili še sami, presenetijo z originalnimi izjavami tipa: "Ti veš, kdo sem jaz? A? Veš ti, kdo sem jaz?" Zares srčkano, prava Clint Eastwood scena - only better. Zraven še na hitro preverijo, da ni

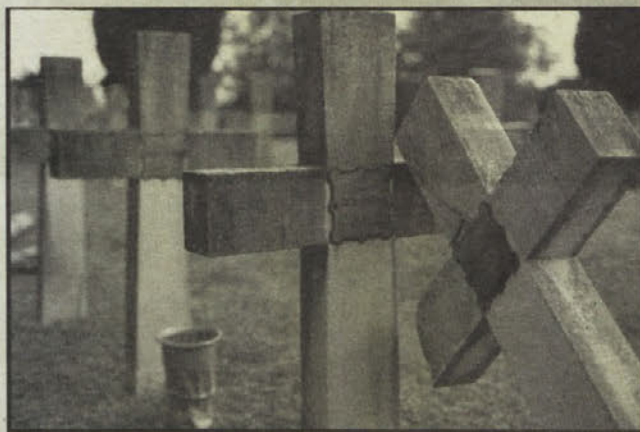

foto: Boštjan Pucej

morda pri tebi tisti telefon, za katerega si prijavil, da so ti ga ukradli!!! Medtem, ko vas zabavajo s svojimi domisljicami in genialnimi dovtipi, pa vam po vsej verjetnosti kakšen nepripravljen vdira v stanovanje. Kot že rečeno, filme obožujemo. Nasprotno pa, za razliko od filmov, ne marajo preveč pisane besede, tako da me ne bi čudilo, če bi se že ta trenutek v bršljinjski utrdbi pripravljala racija uredništva Parka, tega legla nemorale in neposlušnosti. Scena pa je na udaru zadnje čase. Pritožbe se množijo, celo prek Helsinškega monitorja, da je naša policija nestrpna, rasistična, brza na okidaču in da se ne zna obnašati. Ravno zdaj je nemški državljani od naše države iztožili 20 tisoč nemških mark

Namreč, taisti Bayer, ki si zdaj mane roke in veselo služi na ameriški stiski, je s svojim izumom heroina pravzaprav posredno omogočil to kalvarijo, saj je ravno heroin zdaj glavni vir denarja za oborožitev talibanov in financiranje islamskih terorističnih organizacij, ki so trenutni talibanski oblasti tako blizu.

zaradi brutalnega srečanja z našimi plavimi. Ne vem, ne vem, fantje.

Vendar pa, dovolj zaenkrat. Saj veste, kako pravijo, saj sploh niso vsi tako slabi. Pustimo jih zdaj, naj se ukvarjajo s pravnimi težavami in razburljivim belim prahom, ki je morda antraks, morda kokain, še najverjetneje pa baby puder.

Nekje prek oceana pa imajo resne probleme, v deželi, kjer so letala bombe, Arabci zdaj bolj redki in kjer je beli prah prav gotovo vsaj antraks. Biološka vojna je vzniknila zahrbtno in zares originalno. Fenomen belega prahu in pripadajoče množične paranoje se je pojavil nekako čudno za nazaj, takorekoč retroaktivno. Po velikem desantu 11. septembra (mimo katerega ne more več nobena publikacija), je biološka nevarnost vdrla potih, dokaj nespektakularno. Najprej se je govorilo le o sumu, zatem so se kmalu pojavila razna mnenja in komentarji o bakterijah kot atomskih bombah revnih, bla-bla, antraks, antraks, črne kože, črne kože, in glej ga zlomka, kar naenkrat so se zares začele pojavljati sumljive poštna pošiljke. Ena za drugo. Najprej malo, potem vse več. Najprej v Združenih državah, potem še drugod, pa vse do zdaj, ko praktično ni več normalne države, ki ne bi bila deležna vsaj nekaj

spornih "posipanih" pošilk in njim pripadajoče posledične panike. Beli prah je postal že skoraj stvar prestiža. Če kot država nisi sposoben najti nič nevarnega, potem nisi pomemben, nisi frajer, tako da so se tudi pri nas na vse kriplje trudili, da bi v pošti našli kaj strupenega, in s tem dokazali, da nismo prav nič v zaostanku za drugimi. Žal zaman - zaenkrat - ali pa na srečo. Zato pa so Američani našli dovolj. Preveč. Število mrtvih vsak dan narašča. In ne morem si pomagati, da ne bi vsaj za hip pomislil, da se t.i. teroristi na bakterijsko gverilo sploh ne bi spomnili, če jih zahodna javnost s svojo paranojo ne bi vsak dan spomnila na to poceni in uspešno možnost. Črni scenarij pač. Upajmo, da ne. Pa vendar, zdaj smo se naučili, da nič ni tako nemogoče.

Kako rkoli, kar je, je. Učinek je dosežen. Strah je zdaj na vzponu, panika, tesnoba vsepovsod. In najbrž ni treba posebej razlagati, da kadar vlada strah, cveti posel v religiji in farmacevtski industriji. Vsakomur pač svoja odrešitev. O religiji drugič, farmacija pa ni nikdar iz mode. In ne samo pomirjevala, glavni hit je zdaj antibiotik cipro, ki je uspešen pri zdravljenju vraničnega prisada. V Združenih državah ga celo uslužbenci Bele hiše jemljejo kar za vsak primer, čeprav je jasno, da se z nepotrebnim, preventivnim jemanjem zdravila zmanjšujejo možnosti za njegovo uspešno delovanje. Vsi ga jemljejo kar vseppek. Seveda pa

željene sestavine v Združenih državah še zdaleč ne proizvedejo dovolj, da bi nahranili vse prestrašene, antibiotikov željne državljane. Cipra je na policah kaj kmalu zmanjkalo, saj so Američani popizdili in imajo zdaj cipro antiantrax antibiotik nemara kar v toaletni torbici zraven aspirina, obližev in paste za zobe. Evropska farmacija ni izgubljala časa. Takoj je strumno priskočila na pomoč in izkoristila trenutni navdih. Kdor more, zdaj že povečuje kapacitete za izdelavo odrešilnega cipra za izvoz v ZDA. Tako Bayer, nemški gigant, s polno paro in nebrzdanim entuziazmom izvaža in obljublja še večjo proizvodnjo svoje različice z glamuroznim imenom ciprobay. Kako tudi ne bi bili navdušeni, saj jim bo novi posel lepo zacelil borzne rane, ki jim jih je zadal škandal z ne tako zelo glamuroznim lipobayem, zdravilom proti holesterolu, ki so ga zaradi stranskih učinkov jedrno umaknili iz prodaje. Marka se obrača.

Letalska industrija se bo, kot slišimo, zdaj zdaj sesula, bo pa zato veselo prosperirala globalna farmacija. Kdo sploh potrebuje letala, ko pa nam Matilda skače za vrat. V prihodnosti si bomo najbrž namesto poleta na, denimo Kubo, iz počitniških prihrankov pribavili letno zalogo superantibiotikov, prozaca in antiseptičnih sprejev za zaščito svoje krhke eksistence.

Pa dovolj te zdravilne preganjavice. Dolžan sem se za trenutek pomuditi še pri eni, nič manj mračni dimenziji te svete vojne. Da, to je opij. To je heroin, ob katerem se zgrozijo še tako izkušeni travarji in alkoholiki. 70 odstotkov svetovnega Velikega H namreč pridelajo prav v Afganistanu. Vsak dan na televiziji opažamo afganistanske fantke, ki kar na ulici prodajajo surovi opij, ki mimogrede izgleda kot kamelji drek. Da, tudi Slovenci konzumirajo ravno ta heroin, kajti težko verjamem, da bi lahko prišel iz Tajske ali Kolumbije. Heroin je odlično orožje, pa še posel gre izvrstno, povsem brez marketinga. Talibani si z denarjem od prodaje nakupijo supermoderno orožje, financirajo to ali ono teroristično iniciativo, poleg tega pa je Zahod še dodatno omamljen od njihove droge. Zombijem na horsu z mehкими kurci se med odmerki res

ne ljubi preveč braniti svojo vere in domovine. Zares potentna taktika, naložba z dvojnimi izkupičkom. Zanima me, kaj se bo zgodilo, če NATO uniči vsa makova polja, saj bosta Evropa in Amerika v krčeviti tresavki abstinence krize trepetali da bo joj. Da, to bi bil res tremolo svetovnega formata. Vendar pa, pozor! Ne smemo enačiti droge in grdega režima, ki jo prideluje. Vir tega zla je drugje. Spomnimo se, da je prav zgoraj omenjeni Bayer ob začetku prejšnjega stoletja razvil in prvi začel pridelovati zlobni heroin. In za konec vam polagam na srce in v razmislek še čudno misel, ki se mi nehote poraja ob vsej tej vojni farmakologiji. Namreč, taisti Bayer, ki zdaj mane roke in veselo služi na ameriški stiski, je s svojim izumom heroina pravzaprav posredno omogočil to kalvarijo, saj je ravno heroin zdaj glavni vir denarja za oborožitev talibanov in financiranje islamskih terorističnih skupin, ki so trenutni talibanski oblasti tako blizu. Zanimiva računica, voham čudno cikliko.

Toliko zaenkrat, pazite nase, zastrupljajte se zmerno, a kvalitetno. Vam še vedno zvesti

Ante Kristan, lekarnar v pokouju.

a n o r e k s i j a

Padate na suhice?

foto: Boštjan Pucelj

Saša Učman

Za aktivacijo iz dolgoročnega spomina: anoreksija spada med bolezni motenj hranjenja in ni izključno "ženska bolezen", kot ponavadi mislimo. Zakaj anoreksija? Prihaja od daleč ali nam je ves čas skakala po prstih, pa smo jo ignorirali? Je točka zdravljenja v glavi, srcu, če ne kar v krpanju mesenih ran? Anoreksija, s polnim imenom anorexia nervosa je bolezen odraščajočih deklet in fantov, vendar prevladuje pri dekletih. Njen osrednji simptom je močno hujšanje, ki nastopi zaradi odklanjanja hrane in se sprevrže v stradanje. Pri večini gre na začetku za zavestno redukcijsko dieto; deklica hoče shujšati, ker je po svojem občutku ali tudi objektivno predebela. Ko pa doseže željeno vitkost, prekorači svoj cilj in strda še naprej, saj ni več sposobna toliko jesti, kot bi bilo potrebno. Dieta se spremeni v globok odpor do hrane, to vodi v izstradanost, ki jo lahko začne vitalno ogrožati. Bolnice, ki trpijo za anoreksijo, redko podležejo napadom lakote, toda kljub izsušeni zunanosti so izredno aktivne, delavne, v nenehnem gibanju. Sele v zelo hudem stadiju se umirijo in pasivno počivajo. En povod za nastanek so lahko manekenski ideali današnje dobe, vendar le za lažje oblike mršavosti, sicer pa je glavni problem identifikacija s svojo spolno vlogo. Deklica ne more sprejeti ženske vloge kot nekaj, kar bi ji življenje osmislilo. Pogosto je zelo pomembno hčerkino doživljanje matere, ki je v njenih očeh premalo srečna ter presega očeta po sposobnostih na določenih področjih. V tem primeru se deklice identificirajo z moškimi kvalitetai matere. Ni pa relacija mati-otrok edina, ki pripravlja teren tej bolezni; lahko gre za hude rivalitete do starejše, seksualno zelo sproščene in upadljive sestre, ali za manjvrednostni občutek ob bolj nadarjenem, od staršev privilegiranem bratu. V primerjavi z dekleti pri fantih ne gre za tako jasno seksualno problematiko, gre pa za tesno povezanost z materjo, ki se nagiba k razvajanju sinčka, ki noče postati odrasel.

Ali eskimi poznajo anoreksijo?

Odgovor, zakaj ne, ponujajo sociokulturne raziskave in kasneje iz njih izpeljane teorije. Osebnostni razvoj posameznika pogojuje širša kultura, njene norme, stališča, navade, tehnologija, struktura družine,...Študije

svetovno priznanih antropologinj kot sta Ruth Benedict in Margaret Mead pojasnjujejo povezavo med sociokulturnimi pogoji in različnimi tipi motenj mentalnega funkcioniranja. Nauka zgodbe ni težko najti, težje ga je zares živeti - sprememba širšega okolja in njegovih oblik stresa bi spremenila tudi vzorce mentalnega funkcioniranja. Anoreksija je kulturno vezana na zahodni svet, zato je Kitajci dolgo niso poznali - vdor McDonalda jim je prej prinesel obratne težave. Enako je z Japonci, ki imajo več težav s precej pogosto motnjo TKS, ki je mi ne poznamo. Gre za močan strah posameznika, da bi zaradi okornih socialnih večšin užalil ali prizadel sočloveka. Pogoji za TKS na naših tleh vsekakor niso plodni.

Zakaj zanikanje sekundarnih spolnih znakov, celotne ženske vloge, povičevanje tekmovalnega duha in vzdrževane presežne avtonomije ravno pri zahodnjakinjah? Anoreksija, oz. celotna paleta motenj hranjenja je trenutno najbolj trendovski odgovor, predvsem žensk, na njihove stiske. V prejšnjem stoletju je primat pripadal histeriji. Težava je v tem,

Anoreksija je trenutno najbolj trendovski odgovor, predvsem žensk, na njihove stiske. Težava je v tem, da se je vloga žensk zelo spremenila: samice so zapustile domača ognjišča in same začele iskati svoj preživetveni plen.

da se je v današnjem obdobju vloga žensk zelo spremenila; samice so kar naenkrat zapustile domača ognjišča, otroke oddale v zaščito drugam in same začele iskati svoj preživetveni plen. Čeprav je emancipacija spremenila njihovo vlogo, je njihova vrednostna pozicija ostala enaka; še vedno so samo konstitucionalno šibkejši spol, ogrožen od močnejšega, če zaidejo v pretirano dokazovanje.

Me hočeš?

Na okrogli mizi letošnje Študentske arene o motnjah hranjenja je na kulturno pogojenost anoreksije opozoril tudi dr. Gorazd Mrevlje, psihiater in psihoterapevt. Tudi v zahodnem svetu obstajajo kulture, ki anoreksije ne poznajo (Italija, Francija) in sicer ne zaradi tako zelo drugačnih medosebnih vzorcev in kulturnih vplivov, temveč zaradi kulturnega, mističnega odnosa do hrane. Vidikov, ki vplivajo na motnjo, je vse več, kot le mediji in svet mode, ki naj bi nosili kolektivno krivdo ene najbolj modnih bolezni konca dvajsetega stoletja. Za zagovor te teze so na okrogli mizi spregovorile: urednica slovenskega Cosmopolitana, Lidija Petek, modna oblikovalka Mure, Tatjana Kalamar ter Miša Novak, nekdanja miss Slovenije. Na vprašanje, zakaj se v revijah kar naprej prikazuje suhice, lažne ideale za vztrajno zbijanje samozavesti in ne

"normalnih" deklet, je urednica Cosmopolitana zatrjevala, da ženske potrebujejo tovrstno literaturo, slike zadovoljnih in nasmejanih suhic, češ da je neka angleška raziskava zaključila, da so bralke teh revij tiste, ki želijo občudovati popolne lutke. Njena osebna izkušnja s to potrebo se odraža v enormnih količinah prodanih izvodov prve številke Cosmopolitana. Prehiter, a tržno zelo ugoden zaključek. Izjava Murine kreatorke, da še vedno prodajo največ konfekcijskih števil 40 in 42, je nekoliko ohladila kri vsem, ki so nasprotovali rezultatom prej omenjene angleške raziskave. Pa so oblikovalci okrogle mize pomislili, da je ciljna publika Mure izven rizične skupine (predpubertetnice, pubertetnice, po 24 letu pa je motnjā precej redka)?

Vesna Šolar, dipl.soc.del., iz svetovalnice za motnje hranjenja Muza, je predstavila njihov psihosocialni model pomoči mladostnikom z motnjami hranjenja. V večini gre za organizirane skupinske delavnice, pogovore in osebne izpovedi, po potrebi se vključijo tudi starši, konkretna pomoč pa temelji predvsem na individualnih potrebah

posameznika. Okrogla miza je ponudila mnenja tistih, ki odkrivajo in zdravijo že rojeni simptom (medicinska in psihosocialna stroka), mnenja onih, ki naj bi ta simptom pomagali napihovati in vzdrževati (mediji, moda), zelo pogrešana pa je bila vsaj še ena skupina mnenj; mnenja tistih, ki ta simptom imajo ter se ga želijo ali so se ga že odkrižali. Dr. Mravlje z zgodovinskega vidika vidi razcvet anoreksije v nederjih aristokracije v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Interes je iz izobilja kot dela vsakdana presedlal naategnjeno estetiko - trend je postalo minimalno in lepo. Čevasta, androgina telesa, zdravo prehranjevanje s plodovi narave, individualni dosežki so podirali vedno nove ekstremne rekorde.

Kakšno olajšanje je po vsem tem ekstremnem idealizmu medijski bum Brigid Jones, zemeljske ženske, ki ne živi od dveh korenčkov na dan, ki izgleda "normalno". Bralci in filmofili so jo vzljubili. Zakaj? Ker jo potrebujejo! Brigid si upa, priznava, da je lakota normalna primarna potreba, pa tudi najbolj zvesta in intimna prijateljica pri razpletanju čustvenih težav. Torej mediji zdržijo tudi to plat zgodbe, celo nad pričakovanji. Lačni so razpuščenih čustev, pregrešnih misli in nediscipline. Pa so nas zavedli tudi tokrat. Igralka laže. Njeno resnično življenje je diametralno nasprotje. Za vlogo se je morala načrtno zrediti.

pogovor z nekdanjo bolnico : Primer Barbi

Kar naprej sem prebiralala modne kataloge in želela biti taka kot manekenke na slikah - v primerjavi z njimi sem se sama sebi zdela precej debela.

Mlada, uspešna gospodična razkriva svoje najstniške težave z motnjami hranjenja. Ne posnemajte je, vzemite kot namig, da učenje na lastni koži ni edino učinkovito.

Si bila kdaj debela?
Ne.

Kaj pa zelo suha?
Ja.

Koliko si bila takrat stara?
Šestnajst, sedemnajst let.

Zakaj si shujšala? Zaradi bolezni ali si načrtno zavračala hrano?
Iz čisto zdravih razlogov. Šla sem na morje, hotela sem imeti par kil manj, potem pa, ko mi je to končno uspelo, sem mislila, da se moram zelo pazit, da kil ne bom dobila nazaj. ... v bistvu me je takrat zelo zanimala moda, kar naprej prebiralala modne kataloge in želela biti taka kot manekenke na slikah...v primerjavi z njimi sem se sama sebi zdela precej debela.

Kaj si jedla?
Veliko sadja in zelenjave...doma sem kosilo normalno jedla, drugače pa nobenih prigrizkov. Zavračala sem sladkarije in mastno hrano, celo prepričala sem se, da tega ne maram, čeprav imam

sicer precej rada čokolado. Kadar sem šla ven sem na primer pila čisto vodko, brez džusa, da ne bi dobila odvečnih kalorij.

S čim si se zaposlila, ko te je napadel občutek lakote?
Redko sem bila zelo lačna, razen včasih, pred spanjem. Takrat sem spila veliko vode ali pojedla kakšen korenček.
V tistem obdobju sme zelo rada kuhala in pripravljala hrano za druge.

Doma so najbrž opazili tvojo zmanjšano telesno težo. Kako ti je sploh uspelo izgubiti toliko teže, glede na to da si živela doma? Pri kosilu si najbrž morala kaj pojesti?
Mama je opazila, vendar sem znala zelo dobro skrivat. Zelo jo je skrbelo...rekla mi je, da pričakuje, da sem bom v določenem obdobju zredila nazaj, drugače bova morali k zdravniku.

Kaj pa šola? Si v šoli popustila?
Mislim, da sem bila enako ali celo bolj uspešna kot prej, pisala sem celo raziskovalno nalogo.

Najbrž si med svojimi vrstnicami imela prijateljice. Kako so one gledale na tvoje "pojevanje"?

So bile tudi one tako suhe?
Ne, tako suhe niso bile, nekatere so mi celo zavidale. Ampak vse skupaj ni bilo tako opazno, ker sem skrivala z oblekami.

Si kdaj lagala, kaj vse si že pojedla, da ti potem ni bilo treba jesti?
Doma, mami.

Si imela zaradi hujšanja kakšne težave z zdravjem? Čustvene probleme?
Zgubila sem menstruacijo, imela sem nezdravo, izsušeno kožo. Moje čustvene težave? Mislim, da so bile podobne kot pri vsaki povprečni najstnici.

Koliko je najmanj kilogramov, kar si jih imela?
42, kar je kar precej manj kot jih imam danes.

Si imela v tem obdobju partnerja?
Nekajkrat sem se zaljubila, sicer pa resnega fanta nisem imela.

Kaj se je dogajalo v tvoji glavi, o čem si takrat največ razmišljala, katere teme so bile "in" in kaj si zavestno potlačevala? Se spomniš?
Dosti več sem razmišljala o hrani kot sedaj, kar naprej sem planirala kdaj in kje bo hrana in kako se ji moram izogniti...kar naprej sem se tudi primerjala z

drugimi dekleti, ali so bolj suhe kot jaz, ali so shujšale.

Kako se je vse skupaj končalo? Si se kje zdravila?
Sama sem se ves čas zavedala, da sem presuha, zelo me je skrbelo, ker nisem imela menstruacije...vedela sem, da hočem nekoč imet otroke. Tako sem se odločila in začela jesti. Zdaj vem, kako dobro podpora sem imela doma, predvsem s strani mame. Najprej nekaj mesecev ni bilo sprememb, pri osemnajstih letih pa so se stvari normalizirale.

So ti vseh ženska telesa?
Zelo, čeprav sem se takrat navduševala nad nerazvitimi dekliškimi postavami.

Si zadovoljna s sabo?
Sem.

Kaj te pri sebi najbolj moti?
Hmm...da sem tečna brez razloga. Pa da še vedno veliko mislim na svojo težo in jo skušam vzdrževati. Če bi se zredila, bi bila zelo nezadovoljna in bi najbrž hotela nazaj, na prejšnje stanje. Ampak ne gre za hudo travmo, gre za "normalno" žensko skrb.

Nisem drogiran od politike

park:intervju

Lojze Peterle, politik z Dolenjske

Damijan Šinigoj

foto Borut Peterlin

Lojzeta Peterleta današnji generaciji Slovencev menda ni potrebno posebej predstavljati. Za intervju s prvim predsednikom vlade v samostojni Sloveniji pa smo se, priznam, odločili iz povsem enostavnega razloga - stranka Nova Slovenija, katere predstavnik v parlamentu je, ima poslansko pisarno ena vrata stran od uredništva Parka. In smo se tako rekoč kar med vrati zmenili za pogovor...

Kje ste se rodili?

Rodil sem se v relativno veliki vasi. Imela je čez 60 hiš in to več ali manj naseljenih - v zadnjih desetletjih je življenje precej poenajalo - potem smo se pa preselili na Most pri Mokronogu, to je pa res ena najmanjših slovenskih vasi, ima samo osem hiš. No, zdaj jih ima devet...

Ste vi naredili novo hišo?

Ne, moja starša. Jaz sem jima samo pomagal, naredil sem po maturi tudi vso strešno opeko preden sem šel študirat, lastnoročno ...

Ti strešniki še danes pokrivajo hišo?

Ne, smo jih že zamenjali, so pa zdržali več kakor trideset let. Ne teknujem z Bramacom...

Po gimnaziji v Novem mestu ste šli v Ljubljano?

V Ljubljani sem študiral zemljepis in zgodovino z namenom, da bi delal v turizmu. Zelo so mi šli jeziki, na zemljepisu sem imel povprečno oceno deset, na zgodovini pa sem imel težave s pokojnim profesorjem Kucbekom, in ker sem moral pavzirati, sem vmes naredil še ekonomsko fakulteto, prvo stopnjo, poslovno smer, kar mi je v bistvu zelo dobro prišlo zlasti pri delu na vladi. Je dobro, da ima človek majhno osnovo ekonomije.

In od takrat ste v Ljubljani?

Ja, od 67 leta, a se še vedno počutim v prestolnici le začasno, nekako se ne počutim ljubljancana.

Sam sicer nisem kdove kakšen poznavalec, ampak Lojze Peterle, predsednik vlade, ni bil presenečenje samo zame. Prej, se mi zdi, v politiki niste bili zelo vidni.

Tudi nisem mogel biti, čeprav bi me kaj takega zanimalo, ker je bilo to pač rezervirano za partije. Živel sem vrsto let v krogu skupine, ki je izdajala revijo 2000, bil sem petnajst let odgovorni urednik. Na začetku sta bila do nas kritična tako partija kot cerkev. Pustili so nam toliko dihati, da nismo izdihnili. Bil sem tudi dejaven član odbora za varstvo človekovih pravic in bil sem med ustanovitelji Krščanske demokracije ter ves čas tudi njen predsednik. Na prvih demokratičnih volitvah se je zgodilo veliko presenečenje, nihče ni računal, da bomo krščanski demokrati dobili največ. Že prej smo bili dogovorjeni, da bo predsednik vlade iz zmagovalne stranke, in ko se je Pučnik umaknil, je to padlo name. Glede presenečenja mogoče še to, da je bilo to tudi zame presenečenje, da smo krščanski demokrati zmagali, zlasti na Dolenjskem, ki je še vedno zaznamovano z revolucijo, je bilo to silno nenavadno. Mene so namreč videli kot človeka iz ene Dolenjske revščine in kot sina domobranca.

Rupel v svoji knjigi *Skrivnost države* opisuje sestavljanje vlade kakor otroke, ki se kregajo med sabo, kdo bo dobil večji kos torte.

Moram povedati, da sem nehal brati Rupla in njegove spomine, ker ima nekakšen inflacijski pristop k pisanju; obilo besed, ki so verjetno veren izraz Ruplovega doživetja tiste situacije, sam pa tega nisem tako doživljal. Drugo pa je, kakšna so bila dejstva. Ne vem, če je bila kakšna vlada v Sloveniji z večjo lahkoto sestavljena kot prva. Podedoval sem situacijo, v kateri je bilo potrebno imenovati 23 ministrov in je imela na koncu naša vlada 27 članov, pravi mali parlament, bi rekel. Rupel je bil med zadnjimi predlagan za kandidata, kajti del njegove preteklosti in del njegovega pojavljanja se mi ni zdel najbolj primeren, nekatere njegove značajske poteze se mi niso zdele najbolj primerne za ministra. Seveda je bilo tudi prerivanje, jasno, ampak jaz tega nisem doživljal kot kakšnega vrtca, recimo.

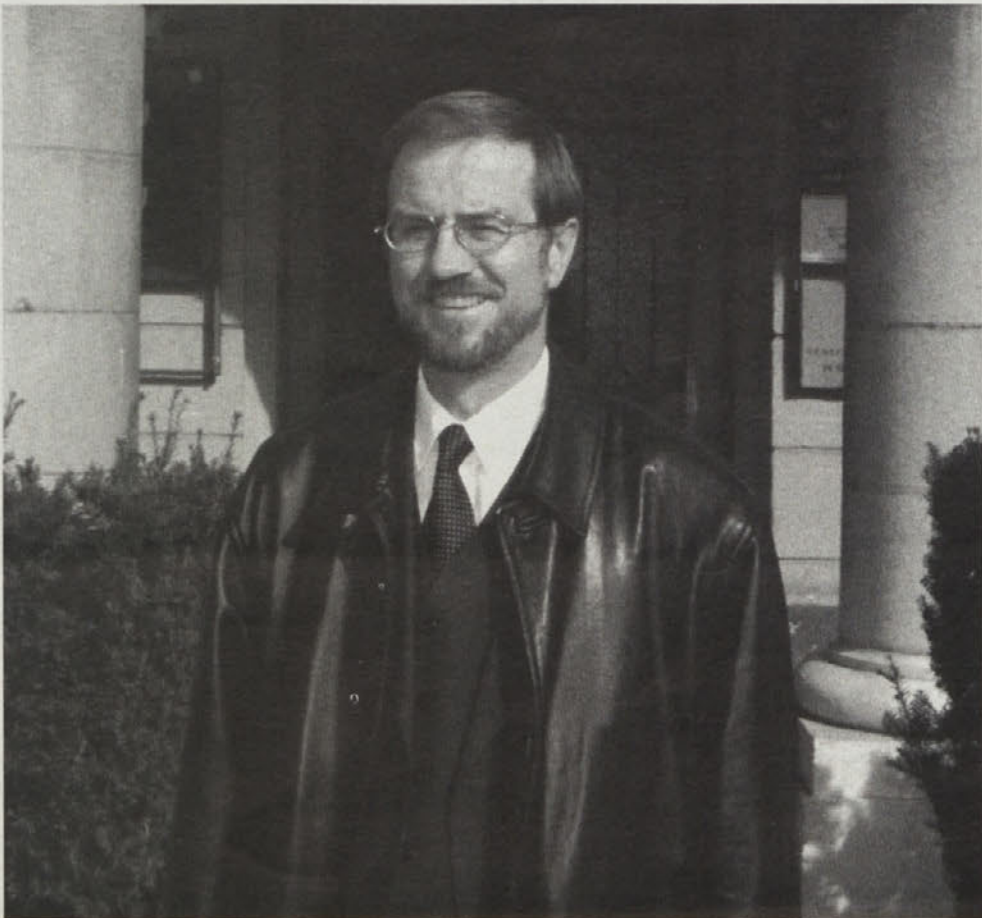
Rupel recimo pravi - kar v čudno luč postavlja tudi njega - da sta z Janšo, ker ni bil izbran Bavčar, zagrozila z odhodom, ko pa je bil le izbran v ekipo, sam ni bil več pozoren na dogajanje in so bili zaradi tega za ministre izbrani nekateri po njegovem mnenju nesposobni ljudje.

Torej, mogoče imajo nekateri ljudje dodatne spomine, kot se temu reče. Vsaka stranka je imela možnost ponuditi ime in se zanj boriti, tudi za ministra za notranje zadeve so bila različna imena, ampak kar zadeva Janšo in Bavčarja, pa se ne spomnim kakšnih

posebnih debat. Bavčar je bil takrat vendar velika avtoriteta in nisem videl nikoli nobenega vprašanja ali da ali ne. Vem pa, da v nekem višjem kabinetu niso bili za to. Mislim na Kučanov kabinet...

Pa ima predsednik Kučan res prav povsod svoje lovke? Težko verjamem, da je za vsako pasjo procesijo zadaj Kučan.

Kučan je bil v vrhu partije tako ali drugače veliko prej, preden je postal šef CK-ja. In če bi bil kakšna nepomembna persona, ne bi mogel partije po Popitu prevzeti. Ljudje tega prepričanja, komunisti na pozicijah, si ne privoščijo kakšnih posebnih usmilenj do drugih in drugačnih in on takrat kot predsednik predsedstva ni želel imeti poleg sebe Janše in Bavčarja. Janšo je Kučan žrtvoval. Tega ne jemljem bolezensko, da bi imel privide, da je Kučan povsod v ozadju, ampak on je realni potentat v tej državi. On je le bil zadnji šef partije in tam delajo drugače kakor v demokratičnih strankah. Ne da je oportuno vprašanje ali je res tako močan oz. ali je povsod, ampak je pravilno vprašanje, kje ga ni. To je moja izkušnja.

Kako lahko Kučan recimo prisili zunanjega ministra, ki je drugačnega prepričanja, recimo krščanski demokrat, v kar koli, česar ta ne bi želel napraviti? Tega ne razumem.

Torej, na poziciji, kakršni je bil, ni mogel prisiliti naravnost, so se pa zgodile zadeve, ki so nam škodile, ki so bile nenavadne. Dejstvo, da ni hotel govoriti na prvem postroju manevrske strukture 17. decembra 1990 en teden pred plebiscitom v Kočevski reki, smo mi vzeli kot zelo zelo problematično ravnanje. Se pravi, da vrhovni poveljnik ni hotel govoriti našim vojakom, ko smo hoteli ljudem pokazati, da imamo tudi vojsko pripravljeno, če bo potrebno. Kučan in partija sta se pravzaprav kmalu pobrala od presenečenja in so pač igrali svojo igro, nas pa so pustili do priznanja Slovenije. Ko smo si od zunaj hrbet pokrili, pa so se začele nezaupnice.

Iz prebranega in povedanega se mi zdi, da je marsikdo šel v vašo vlado s figo v žepu.

Ivan Oman je dobro rekel, da je Demos začel razpadati na dan volitev. S tem, ko SDZ ni dobila prvega mesta, na kar je računala, in ko eden od teh ni postal mandatar, se je začela notranja diferenciacija. Imeli so projekt zrušiti me, a šele po osamosvojitvi. Razpad Demosa je pa seveda nekaj unikatnega, da se uspešna koalicija sama ukine. To pomeni, da je bilo tega soglasja glede notranjih reform bore malo. Bilo je soglasje glede osamosvojitve, potem je pa začelo pokati pri privatizaciji.

In potem so se začele vrstiti nezaupnice...

V krogih okrog Voljča se je že novembra 91 govorilo, da bo šef vlade v decembru. A ni postal. Potem je poskusil Bavčar in na koncu Drnovšek. Strokovno je bil še najbolj pripravljen Voljč, najmanj je povedal Drnovšek, a je dobil, ker so se socialdemokrati obrnili proti meni in glasovali zanj.

Kakšni občutki obhajajo človeka, ko toliko ljudi zahteva njegov odstop? Vi ste pač vedeli, da delate pošteno in prav...

Prepričan sem bil in sem še, da sem dal od sebe vse, kar sem znal in zmogel in nimam problemov pri vrednotenju svojega deleža pri osamosvajanju. Vlada je vzela ključno breme nase, tudi Kučan je recimo dobro opravljal svojo nalogo, čeprav ga dolgo nismo čutili na strani projekta. Vedel sem, da se bo začelo prerivanje glede delitve vojnega plena, in če si v politiki, moraš računati na to, da vedno nekdo dela na tem, da te spodnese. Jaz sem prepričan, da je moja vlada padla zato, ker je bila preveč uspešna.

To mora biti pa boleč občutek, če te rušijo kljub temu, da dobro delaš.

Ta občutek je nedvomno tudi boleč, meni se je zdelo popolnoma nepošteno, doživljal sem to kot udarec v hrbet, na nek način kot izdajo, vendar sem to preživel dostojno. Drnovška sem dobesedno čakal, da sem mu čestital. Ni pa to prijetno, a moraš v politiki tudi računati na kaj takega. Tretje zaupnice nisem preživel ...

združevanjem zgodila, so mi pisali lepo kartico, da so z mano, ne glede na to, kaj se bo zgodilo.

Koliko so stari?

19, 17, 14.

V času združevanja se je na vse strani zlivalo golide gnoja. Kako nekaj takega doživljajo otroci? Se jim da razložiti, da je to pač politika?

Se da. Nekaj so seveda plačali, ker so imeli očeta v politiki, a je bilo tega relativno malo, ker so otroci vljudni, dobri prijatelji, tovariši ... So pa čutili, jasno. Razložil sem jim, kako to politično življenje teče in tudi, zakaj so meni v teh desetih letih naložili največ.

Je Marjan Podobnik vaš prijatelj?

Bil sem zelo blizu Podobnikovi družini, Janez je pri nas celo nekaj časa stanoval, delal sva skupaj, z Marjanom pa se do Janezove ohceti nisva poznala. Janez je tudi boter sinu Ožbeju, vendar ga po krstu ni bilo več k nam. Vmes je prišla politika. To je posebna zgodba, meni težko razumljiva, ampak zdaj veliko bolj razumem, kaj gon po oblasti iz človeka naredi. Moram priznati, da imam v politiki raje enega zanesljivega kakor dva pametna.

Kaj pa pomeni, da ste Kohlov prijatelj? Mu lahko telefonirate?

Nisem ga nadlegoval, ker vem, kako dragocen je čas takih ljudi, a če je bilo potrebno in v interesu Slovenije, v ključnih trenutkih, sem lahko prišel do njega in bil pri njem dve uri na njegovem vikendu. Ne morem tudi reči, da je papež moj prijatelj, a po sedmih srečanjih - med njimi tudi eno na štiri oči s prevajalcem - me je obravnaval naklonjeno. Moram pa tukaj povedati, da me niti Slovenija, še manj pa Dolenjska, ni izkoristila, ni izkoristila mojih zvez in poznanstev. Tole je recimo šele moj drugi intervju na Dolenjskem...

Pa saj ni veliko časopisov na tem koncu.

Dolenjskega lista recimo predsednik vlade, ki je prišel z Dolenjskega, ni zanimal. Se mi zdi, da so mi samo enkrat poslali tri vprašanja.

Spomnim se reklame, da bo kmalu 70 tisoč Slovencev več in se je ustanovil Slovenec. So pa do zdaj vsi poskusi desnega časopisa propadli? Je to trg?

To je res tudi od trga odvisno, a Slovenec je bil zbirka številnih napak, sabotaž, napačnih odločitev, nestrokovnosti ...

Ni pa to zarota udobomafije ali kaj?

Bom šel na konec, na pogreb Slovence - pred volitvami leta 96, mesec pred volitvami ni mogel ta časopis dobiti niti enega oglasa več. Brez oglasov pa tak časopis ne preživi in so delali 200.000 mark minusa na mesec... Dokler smo bili na vladi, so bila tudi podjetja zainteresirana, ko pa smo končali, se je vse v trenutku podrl. Monopol nad distribucijo je tudi napravil svoje. Razne finte so bile. Povsod na nekdanjem območju bivšega komunizma je nastalo zelo malo uspešnih dnevnikov. Ljudje so pri dnevnikih zelo konzervativni in četudi kritizirajo, še vedno kupujejo Delo.

Zdaj ste v Novi Sloveniji. Se vam zdi, da gospod Bajuk, ki je dolga leta živel v tujini, pozna tipično slovensko privoščljivost in nevoščljivost? Torej naš vsakdan...

Torej, to pozna, ampak pozna premalo Balkana. On je bolj Američan kakor Argentinec. Seveda pa marsičesa ni vedel. Njemu je manjkala geografska šola, znanje o Balkanu, kajti to gre tako drugače od ameriškega načina...

Ampak, potem je tudi vam tega manjkalo?

Deloma tudi, čeprav sem jaz ves čas živel tukaj. Gotovo pa imajo tisti, ki so petdeset let doživljali to partijsko šolo, prednost pred nami. Ker imajo možgane na nek način drugače razvite. V stalni pripravljenosti, v stalnem napadanju. Oni to dojemajo drugače. Mi pa na politiko ne damo toliko, čeprav smo v njej. Jaz bi rekel, da nisem drogiran od nje ...

Boste kandidirali na naslednjih predsedniških volitvah?

Ne.

Je to vaš zadnji odgovor?

To je moj zadnji odgovor.

Tomaž Levičar

Zgradimo varčno mesto!

foto: Tomaž Grdin

Sedemdeseta leta dvajsetega stoletja so pred nas postavila dve zaporedni naftni oziroma energetski krizi. Obe smo uspešno prebrodili, sta pa vendarle pomenili vsaj minimalno stopnjo samoizpraševanja glede rabe energije. Tako imenovani razviti del sveta se je moral vsaj za trenutek ozreti po možnostih razumnejšega razpolaganja z energenti, predvsem s fosilnimi gorivi, ki mu sicer že od prve industrijske revolucije dalje pomenijo enega temeljev progresivnega gospodarskega razcveta, ter se seznanjati tudi z nekonvencionalnimi primarnimi viri energije.

Morda nam spomin seže tudi v začetek osemdesetih, ko smo se v Jugoslaviji v času stabilizacije gospodarstva zaradi redukcij elektrike soočali z vprašanji energije in energetike ter se ozirali na lihost ali sodost števil na registrskih tablicah vozil, ki so odrejale možnost obiska bencinskih črpalk. Z vprašanji rabe energije se soočamo tudi danes. A zdaj ne gre toliko za vprašanje cene energentov, pač pa tudi za čedalje bolj utemeljeno zastavljeno vprašanje količinske končnosti najbolj izbranih nosilcev energije, torej fosilnih goriv, predvsem pa v ospredje razmišljanj o rabi energije intenzivno postavljamo tudi posledice te rabe. Takšne postavke aktualnih razmišljanj o energiji so precej srečna okoliščina sodobnosti. Poraba energije nam danes pač ne izkazuje le dosežene stopnje gospodarske ali tehnološke razvitosti posameznega okolja, pač pa istočasno kaže na najbolj odgovorne za resne globalne in lokalne ekološke probleme, ki po mnenju dela znanstvene elite pomenijo že kar resno grožnjo eksistenci človeštva ali pa vsaj grožnjo obstoječemu življenjskemu stilu razvitega, energijsko potratnega dela sveta. Pretvarjanje fosilnih goriv v za naše življenje primerne oblike energije (električna, toplotna, ipd.) s seboj ne prinaša le ogromnih stroškov, ki jih težko nosijo tako državna ekonomija kot tudi posamezna gospodinjstva, pač pa tudi ekološke probleme. V aktualnem času nas na globalni ravni skrbi predvsem povečevanje učinka tople grede, ki ga del znanstvene elite krivi za dodaten, od človeka generiran vpliv na klimo in s tem posledično na spremenjene in zato tudi manj gotove življenjske

pogoje ne le za današnjega človeka pač pa za celotni aktualni živi svet. Z rabo energije povezujemo tudi resne zdravstvene težave ljudi; te težave izhajajo neposredno iz onesnaženja s plini in delci zaradi rabe fosilnih goriv, ali pa iz življenjskega stila, denimo pretirano sedentaren, fizično neaktiven način bivanja, ki ga omogoča prav potratna, nekritična raba energije. Očitno torej je, da morebitne spremembe v odnosu do rabe energije oziroma določitev ustrezne energetske politike hkrati oziroma posledično pomenijo tudi spremembo odnosa do okolja - po eni strani zaradi izrabe primarnih virov energije, ki zahtevajo manj invazivne posege zaradi pridobivanja ter pretvarjanja v ustreznejše oblike energije, kakor tudi zaradi manjših in drugačnih emisij, ki nastajajo pri tem procesu oziroma rabi.

Trenutni situaciji na področju rabe energije in posledic, ki jih ta prinaša, sledijo mnogi strateški dokumenti, sprejeti na globalni in tudi nacionalni ravni. Najdemo jim vsaj en skupni imenovalec - zahteva po trajnostnem načinu razvoja. Že precej slabše je tako s planskimi kot akcijskimi dokumenti na lokalni, denimo občinski ravni, nič drugače pa na individualni, osebni. Tu je sicer skoraj vsak za ekologijo, le redki pa znajo ali hočejo ekološko živeti. Resda je v končni fazi topogledno pravzaprav vse odvisno od posameznika in njegovega obnašanja v raznolikih življenjskih vlogah, a vendar ne gre pozabiti na mehanizme, ki to obnašanje usmerjajo, odrejajo. Pri porabi energije imata posebno pomembno vlogo oziroma odgovornost tudi urbanizem in arhitektura. Oba imata na razpolago številna orodja, ki bi lahko bistveno prispevala k zmanjšanju porabe energije in škodljivih emisij. To imamo za enega pomembnejših ciljev aktualnega trenutka, a sta temu navkljub pri iskanju primernih rešitev prepogosto zapostavljena ali pa jim vsaj nihče ne naloži večjega bremena odgovornosti. Tako se denimo dogaja, da se glede zmanjševanja rabe energije na področju prometa od proizvajalcev motornih vozil zahteva bistveno zmanjšanje porabe goriv, bistveno manjše emisije škodljivih snovi ter uvajanje novih, za okolje manj ali celo neobremenjujočih goriv za motorna vozila. In

proizvajalci to celo dokaj uspešno počno, pravzaprav znajo to storiti celo bolj kot to pokažejo. Na drugi strani pa tako rekoč nihče ne kliče na odgovornost tistih, ki gradijo mesta in tudi širši prostor na način, ko življenje v njih zahteva in preferira veliko potovanj z motornimi vozili, onemogoča ali vsaj zapostavlja pa ostale, okolju in ljudem mnogo bolj prijazne oblike prometa, kot sta pešačenje in kolesarjenje pa tudi javni promet, oziroma, kar je še pomembneje, ne odpravljajo potreb po vsaj nekaterih potovanjih. Za vsaj približno razumevanje razmerij: pešec porabi na enaki razdalji po mestu približno enajstkrat manj energije kot avto, v njem se tako ali tako največkrat vozi le en potnik - torej voznik, glede emisij škodljivih snovi pa je razlika med njima tako rekoč neskončna. Podobno kot velja za neodgovorno ravnanje urbanistov in ostalih soudeležencev v procesu oblikovanja mestnega prostora, velja denimo tudi pri problemu ogrevanja zgradb, kjer si proizvajalci ogrevalnih sistemov prizadevajo ustvariti kar najbolj dovršene naprave, ki pa imajo žal v praksi ne le razumno nalogo ustvarjati primerne klimatske pogoje v stavbi, pač pa morajo minimizirati tudi urbanistične in arhitekturne zmote. Zakaj so omenjeni prav avtomobili in ogrevanje? Največji porabniki energije v naši kulturi so promet, gospodinjstva ter industrija. Ti pa so zaradi prete ne uporabe fosilnih goriv za pridobivanje energije, kar okoli končne energije pri nas pridobimo iz fosilnih goriv, seveda tudi največji onesnaevalci okolja, faktorji povečevanja učinka tople grede in podobno. V sektorju promet so v mestih, kjer se največji del voženj opravlja z začetkom in ciljem v mestu samem, največji porabniki energije in onesnaževalci motorna vozila, točneje povedano avtomobili, medtem ko se v povprečnem gospodinjstvu največ energije skozi celo leto porabi za ogrevanje prostorov, in sicer za okoli 70% vse energije. Pravzaprav že kar dolgo poznamo načine urejanja urbanega okolja in gradnje objektov, ki lahko bistveno zmanjšajo potrebo po motornem avtomobilskem prometu oziroma po prevozu oseb in blaga v prostoru urbane sredine nasploh, prav tako pa je s primerno umestitvijo posameznih objektov v geografski

prostor, z njihovim oblikovanjem ter privzemanjem sodobnih materialov in tehnologij moč porabo energije za ogrevanje celo v našem klimatskem pasu postaviti na bistveno nižji nivo od povprečne porabe današnjih objektov ali ob skrajnih, a zato ne nujno izjemno dragih naporih zasnovati stavbe, ki večino svojih majhnih energetskih potreb lahko krijejo s pomočjo nekonvencionalnih virov energije.

Priča smo torej povsem nesistematičnemu, enodimenzionalnemu, parcialnemu reševanju problema rabe energije, kjer so premalo udeleženi predvsem tisti, ki bi morali porajanje problema pretirane in neučinkovite rabe energije in njenih posledic zatreti že v kali. Stanje je slabo, tako zaradi neprimernih aktivnosti, ki se vodijo, na drugi strani pa tudi zaradi tega, ker se marsičesa ne počne. Kot potrebuje človek za svoje bivanje vsakodnevno primeren vnos energije, potrebuje prav enako tudi mesto. Mesto je zato strošek. A njegov metabolizem je lahko racionalen ali pa silno potraten, in veliki inputi pomenijo tudi več škodljivih outputov. Tako kot je denimo pri avtu. Marsikdo se pozanima, koliko bencina bo na 100 kilometrov mestne vožnje porabil njegov morebitni novi avto, tako rekoč nihče pa ne povpraša, koliko in kako pridobljene energije porabi naše mesto, koliko ga bo porabilo v smeri razvoja, ki se danes odreja. Razvoj mesta bi vsekakor moral temeljiti tudi ali celo predvsem na primernem odnosu do rabe energije. Pravzaprav tudi skoraj nikogar ne zanima, vsaj praksa tako kaže, koliko ga bo stala uporaba njegove nove hiše ali stanovanja skozi mnoga prihajajoča leta od ogrevanja dalje. A to so v resnici bistvena vprašanja, ki lahko na prvi pogled privlačno ponudbo napravijo povsem neaktualno. Predvsem pa postavljanje takšnih vprašanj in zahteva po oblikovanju primernih odgovorov nanje kaže na držo sodobnika, ki je lahko ekološka ali ne, trajnostna ali ne, ekonomična ali ne, odgovorna ali ne.

park extreme

Neosvojene glave (osvojene šele v drugem poskusu)

Malica že po pol ure... (foto: Tomaž Grdin)

Grdin žalostno zre proti neosvojeni gori. (foto: Tomaž Grdin)

Vsak človek naj bi v življenju, da bi to imelo smisel, storil tri stvari: napisal knjigo, posadil drevo in zgradil hišo. Tako nekako prioritete postavljajo Kitajci, ampak ker imajo pri njih zaradi brezštevilnega prebivalstva prepoved rojevanja več kot enega otroka, mi je jasno, zakaj recimo nimajo tudi četrte postavke, za katero sam osebno menim, da je najbolj pomembna. Po mojem mnenju mora človek poskrbeti tudi za reprodukcijo, saj se mi zdi, da je ves smisel le v ohranjanju vrste. Res. Če vmes storiš še nekaj, po čemer te bodo pomnili, je to le dobrodošlo, ni pa nujno. Če torej napišeš knjigo, je to pohvalno, a se te kaj dolgo kot pisatelja ne bodo spominjali, saj pri današnji produkciji (in s tem povezani kvaliteti) nima nihče več niti najmanjših možnosti, da se v zgodovino zapiše kot recimo Levstik, Kersnik, Prešeren, če Cankarja niti ne omenim ... Edini pogoj, da tvoje ime ne izumre, oziroma da se te vsaj nekdo spominja vsaj nekaj časa, so otroci. Ki prižigajo svečke na tvojem grobu ...

Slovenci pa imamo še en zajebo več. Če hočeš biti Slovenec, moraš ne le skakati, temveč se povzpeti tudi na slovensko najvišjo goro - Triglav. OK, bodimo iskreni, vsaj tri četrtine Slovencev na vrhu Triglava nikoli ni stala in se bo nanj povzpela šele takrat, ko bo gor peljala gondola, ampak prav v vseh nekaj zadaj, globoko tli majcen plamenček želje. Da bodo pa enkrat mogoče le šli gor in potem vsem znancem in prijateljem raztrobili, da zdaj so pa zares Slovenci.

Res sem mislil, da bom za tokratno odpravo ParkExtrema z lahkoto dobil prostovoljce in da se jih bom moral še otepati. Odločil sem se namreč, da se povzpemo na Triglav. Sam bi šel tudi na Lhotse ali kaj podobno velikega, a nimamo finančnih sredstev. In je Triglav čisto dovolj težak zalogaj. Tukaj moram sicer biti iskren in povedati, da sem ljudi na Triglav začel vabiti šele v četrtek, odhod pa je bil v soboto zjutraj, a kljub temu junakov ni bilo. Vsi so imeli nekakšne izgovore, zakaj ne morejo z mano. Dobro, nekateri so bili utemeljeni, veliko pa se jih je uprilo. Vsaj mislim. Na koncu sem uspel za podvig pridobiti le, saj ne boste verjeli, Tomaža Grdina. Jeeeee ... Po telefonu sva se zmenila, da pridem ponj ob petih zjutraj v soboto in ni imel nič proti. Sam sem v petek moral napisati dvanajst tisoč nekakšnih pisem, a ker sem priden in sposoben, mi je uspelo. Ob osmih zvečer pa sem se spomnil, da nimam nahrbtnika. Poklical sem tretjega najboljšega slovenskega pisatelja, ki jo svojo zadnjo knjigo izdal pri Gogi. Uganili ste, Sama Dražumeriča. Brez težav mi je posodil pravcati vesoljski nahrbtnik (čudo tehnike, vam povem), za dobro mero je navrgel še pohodne palice. Odvihral sem domov in ga začel polniti. Potem sem se mimogrede spomnil, da moram poskusiti pumparice. Pozabil sem povedati, da imam super

starše, ki so naju s sestro med vsemi šolskimi počitnicami vodili po vseh slovenskih in kasneje tudi jugoslovanskih gorah. A daleč so že tisti časi in pumparice sem lahko navlekel le do bokov. Sploh ne vem, od kje in od kdaj imam toliko mesa preveč. Poklical sem očeta, ali ima on morda kakšne pumparice odveč, a ko sem mu povedal, za kaj jih potrebujem, je mislil, da se zafrkavam in je odložil slušalko. Odločil sem se, da bom odšel kar v leviskah. Saj je vseeno, sem se tolažil. Ogledal sem si Odmeve in Seinfelda, ko sem se spomnil, da si moram pripraviti kakšen sendvič. Ne boste verjeli, nismo imeli kruha. OK, si jih bom sproti kupil na kakšni bencinski. Do konca sem napolnil nahrbtnik in se ob pol polnoči spomnil, da se mi tudi sanja ne, kam sploh moram iti. Zagnal sem Microsoftov zemljevid Evrope in z olajšanjem našel Triglav. OK, Jesenice, za njimi zavijem levo in sem v Mojstrani, od tam pa gor. V hrib. Pomirjen sem se odpravil v posteljo, a ob pol dveh še nisem spal. Ves čas me je skrbelo za Grdina, ker ga zadnji dan sploh nisem slišal, da bi se uskladila kako in kaj. Nekako še nisem dobro utočil v sanje, a mi je morda manjkalo še petnajst sekund, ko je zazvonil mobilni. Bil je Grdin, ki je spraševal, ali greva ob štirih ali petih. In seveda je žural v Patriotu. Lasje so mi šli pokonci. Jebemti, s kom se odpravljam na Triglav ... Sem nekako padel v nezavest in nisem še dobro zaprl oči, ko je že zvonila budilka. Stuširal sem se, skuhal kavo, vmes pa ves čas klical Tomaža. Ki se seveda ni oglasil. Bil sem že čisto na koncu z živci, ko me je le poklical. Ura je bila že skoraj pet. Poslušajte dobro, ker itak ne boste verjeli - možak se je peljal s kolesom proti domu, do štirih je namreč razvijal fotke. A da ni blema, naj kar pridem po njega, da bo čez petnajst minut čisto fit. Pred hišo sem ga čakal pol ure in sploh mi ni bilo več jasno, zakaj sem vstal tako zgodaj, ko ga zagledam v vzratnem ogledalu. NE BOSTE VERJELI! Tomaž Grdin se je na Triglav odpravil v najbolj fensi rdečih čevljih, kar si jih morete zamisliti, v levici je držal kadeč lonček s pravkar kuhano kavo, v desnici pa PLASTIČNO VREČKO! Brez napisa, navadno, rumene barve. Kar sedel sem, nisem mogel verjeti. Opazil je mojo faco in je kar v eni sapi pojasnil, da kava je zame, da je deset jajc bolj slabo skuhanih, ker sem ga tako priganjal, da ima v vrečki tudi gozdarje in da greva še v Prečno h Katjini sestrini Mateji po nahrbtnik. Da se je ob treh z njo zmenil, da bo nahrbtnik pustila pred vrati. Če bo nahrbtnik res pred vrati, me lahko kličeš burek, sem si mislil, a na srečo nisem izrekel glasno, kajti nahrbtnik je res bil zunaj. Aleluja. Grdin je kot ris skočil ponj, kajti ate Plut je bil sodeč po prižgani luči že pokonci. Do Ljubljane sva pila kavo in blebetala, potem je Grdin poniknil v prijeten spanec. Da je bil prijeten vem, ker je globoko zasmrčal. Sem nekajkrat močno pribremzal, da je nehal, a ne za dolgo. Po Jesenicah, ki niso več tako

sive, kot jih imam v spominu, sem kot sova opazoval krajevne table, da ja ne bi zgrešil Mojstrane. In sem jo našel, a ko se je v vasi cesta razcepila na štiri krake in ni bilo nikjer table, sem tako močno začel preklinjati, da se je zbudila tudi uspavana lepota. Po metodi eci-peci-pec sva udarila po desni in začuda se je pot, ki je kmalu postala makadamska in nadvse ozka, usmerila proti vzpenjajočim se goram. Občudovala sva sončni vzhod, dihala planinski zrak, poslušala tihoto gora (če odštejemo ropotanje pokvarjene izpušne cevi) in si bila edina, da bi pa bilo zares narobe, če ne bi šla danes na Triglav. Vozil sem in vozil, dokler nisem prišel do konca poti, kjer je že bilo kakšnih deset avtomobilov. Parkiral sem ob mlajšem paru, ki sta se ravno oblačila v pohodniško opremo. Ker sva midva pohodniško (beri: kavbojke) opremo imela že na sebi in sva morala obuti le gozdarje, in ker sva nekako že začela tekmovati, sva bila pripravljena prej kot najina sosed. Oprtala sva si nahrbtnika in preden sva odšla, vprašala fanta, kje se gre na Triglav. Tip je mislil, da ga zajebovava in je pokazal proti dolini. OK, pa nič. Z Grdinom sva kar na slepo odvihrala v hrib, po edini uhojeni poti. Kar bo, pa bo. Na tem mestu apeliram na malarje, ki malajo markacije, začnite malo nižje, prosim vas, pa kakšen smerokaz tudi postavite! Tomaž, vrli fotograf, se je očitno naspal, kajti v hrib se je zapodil kakor gams. Skoraj uro in pol sem sopihal za njim (saj veste, sem že gospod v letih), ko sem končno ugotovil, da tako pa že ne bo šlo. A je bilo že prepozno. Okrog desetih sem zahteval odmor z malico (ki jo je imel Grdin, saj sem pozabil ustaviti na kakšni črpalki). Ko sva mlatila premalo kuhana jajca in jabolka (za čokolado je povedal šele kasneje, ko sem bil že povsem na koncu), so naju prehiteli vsi, ki sva jih srečala v dolini. Počasi sva se odpravila naprej. Tomaž je res vodil in vlekel, kakor da tekmuje na maratoni. Bil sem na koncu z močmi. Ej, Tomasso, ne morem več. Odločila sva se, da bova malce počivala, ko prideva nad drevesno mejo. Ko sva res prehitela drevesa in prišla na sonce (en grm je sicer rasel še malo višje, a sem ga ignoriral!), sem zaukazal počitek. Ulegla sva se malo iz poti na mehko mahovino. Mobilni sem naravnal, da bo zvonil čez dve uri in sva zaspala. Grdin je zaspal prej, vem po tem, ker sem ga nekaj časa poslušal smrčati. Sonce naju je prijetno grelo, da sva res trdno zaspala. Kar naenkrat pa me je prestrašeno začel nekdo stresati. Bil je starejši planinec, ki je mislil, da se nama je kaj zgodilo. Niti na rob pameti mu ni prišlo, da je človek pri vzponu na najvišjo goro Slovenije lahko utrujen in malce počine ... Razložila sva mu kako in kaj in nekaj časa je hodil z nama. Ustavili smo se nad nekim prepadom, da smo na drugi strani lahko opazovali svizce, ki jih je bilo tam res veliko. Naša pot pa se je razšla, ko je Grdin omenil, da tako počasi pa res ne more hoditi

in smo nekaj časa spet skoraj tekli. Tip je bil namreč užaljen in je potegnil. To pa je bil tudi zaključek moje poti. Dve uri pred Kredarico sem padel v psihično komo. Ugotovil sem namreč, da v istem dnevu ne bom mogel in gor in dol in nisem imel več nobene volje. Grdin me je sicer poskušal prepričati, a ni uspel. Nekaj časa sva tako sedela kot dva kupčka nesreče. Za trenutek me je preletela misel, ali bi prijatelja porinil v kakšen prepad in potem enostavno počakal na helikopter, a sem to misel takoj izbil iz glave. Ste vedeli, da je na Kredarici tako gost helikopterski promet, da ti ropotajoči leteči nestvori s hrupom onesnažujejo triglavski narodni park po vse dni? No, zdaj veste. OK, naj končam to sramoto. Tomaž je rekel si dec al nis dec in je odšel gor. On gor namreč še ni bil, jaz pa že trikrat. Ampak prej, ko sem bil še mlad ... Jaz pa sem rekel kojikurac in sem se počasi spustil v dolino. Ampak res počasi. Moram priznati, da me takšna spokojna tišina ni obdajala že najmanj šest let in se mi ni nikamor mudilo. Ko sem prišel do avta in vprašal nekega planinca, ki je izgledal kakor pravi planinec, kje lahko pridem do Aljažvega doma, me je ta debelo pogledal in samo odkimal z glavo. Malce me je bilo sram, priznam, ker nisem vedel, kaj sem spet narobe naredil, zato sem pozabil na planinsko joto in se kar direkt odpeljal v Novo mesto. Šele doma sem na zemljevidu opazil, da sem debelo zgrešil in da na Triglav sploh nisem šel iz Vrat. Šel sem iz Krme. Motiti se je človeško, je rekel petelin in stopil z gosi. Aja, sprašujete, če je Grdin prišel do vrha? Hehehe, ni. Neslo mu je samo do Kredarice. ...

Šini Podkredarski

PS. Konec oktobra sem prepričal Nejca, da se mi pridruži pri ponovnem poskusu. In se mi je. Pa bi bilo boljše, če se mi ne bi. Me je namreč teral kot žival. Res. Sem spet padel v psihične kome, a Nejc ni odnehal. Me je prignal do vrha Triglava. In to po zavarovani plezalni smeri. Kaj to pomeni? To pomeni, da če je sneg in led, ti pa greš gor v kavbojkah in brez derez, da se igraš z življenjem. Jaz sem se najmanj 19 krat hotel obrniti, pa se Nejc ni dal, samega bi me bilo pa strah nazaj. Priznam. Tako strah me ni bilo še nikoli. Še nikoli nisem tako izzival smrti. Pa sem 91. leta kot prostovoljec odganjal Srbe. In pri Aljaževem stolpu nisem občutil nikakršnega zadovoljstva nad končano misijo. Samo strah pred spustom do Kredarice. Res. Ampak jebiga. Spet sem bil na vrhu! Želite še pameten nasvet izkušenega hribolazca? Če vas tišči kakat, napravite to pred vstopom v steno. Ker pol je jeba, vam povem...

LokalPatriot

Četrtek, 22.11. ob 20h
QUEEN NIGHT - tematski večer
Vstopnine ni!

Petek 23.11 ob 21h
OKROGLA MIZA PUNKA
BACILI - koncert
Na okrogli mizi se bomo pogovarjali z Igorjem Vidmarjem, Gregorjem Tomšičem, Petrom Lovšinom in drugimi. Sledi koncert legendarne novomeške punk skupine BACILI!
Vstopnine ni!

Sobota, 24.11 ob 21h
AYNEE - koncert
Tavam (naslov albuma) je rezultat intenzivnega enoletnega dela pevke, spremljevalnih glasbenikov in Andreja, ki je skrbel za tehnični del projekta. Pesmi (vse je napisala in uglasbila Simona sama) pa so kajpak zorele že veliko prej. Kako tudi ne, saj odražajo pevkin pristna hrepenenja, njene vzpone in padce ter drobne, vsakdanje življenjske radosti. Prikazujejo mlado dekle na poti odrasčanja, in sicer od najnežnejših, skritih simpatij pa vse do odločitve za njega, ki jo bo spremljal celo življenje.
Vstopnina 600 sit (konzumacija 200 sit)

Četrtek, 29.11. ob 20h
MARTINA LUMBARJA - koncert
Pop-rock etno s pridihom indijske glasbene pravljice.
Vstopnine ni!

Petek, 30.11. ob 21h
WOODMAN ONLY - koncert
Specialiteta Woodman Only so energično odigrane priredbe znanih pesmi glasbenih skupin. Zagotavljamo vam, da domov ne boste odšli ravnodušni, saj vas bo Vlatka (vokal) in njeni trubadurji popeljala ekstazi naproti.
Vstopnine ni!

Kino
KINO DOM KULTURE
22. do 28. november: Ameriška ljubljenca (American Sweethearts), romantična komedija. Režija: Joe Roth, igrajo: Catherine Zeta-Jones, Julia Roberts, Larry King, Christopher Walken, Hank Azaria, Billy Crystal, John Cusack.

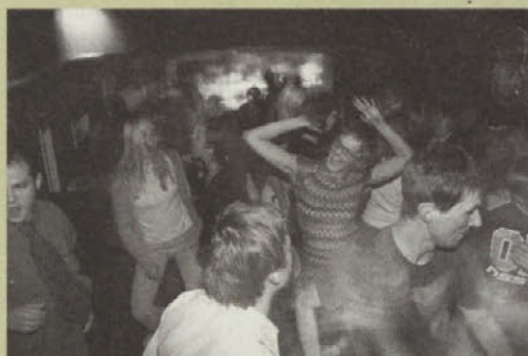
KINO KC JANEZA TRDINE
23. DO 28. november: Moulin Rouge, romantična drama. Režija: Baz Luhrman, igrajo: Nicole Kidman, Ewan McGregor, John Leguizamo, Jm Broadbend, Kylie Minogue.

Dolenjski muzej
MALA DVORANA
V objemu Krkinih voda. Kopališča, perišča, čolnarne in mlini ob Krki v Novem mestu od 1850 do 1950.

GALERIJA
Kelti na Dolenjskem. Arheološka razstava. Otvoritev v petek, 30. novembra ob 18h.

PREDAVALNICA
Kranjska in zamorci s krono. Primerjalna razstava krajev, ki so nekoč tvorili freisinško posest.

JAKČEV DOM
Božidar Jakac in Novo mesto. Stalna razstava.

Gašper Cajner, borec

V ring grem z mislijo, da lahko premagam strah

Damijan Šinigoj

Gašper Cajner je 25 leten fant, lep, ki z jumbo plakatov mrko, preteče zre na mimoidoče. S plakatov, ki vabijo na boj. Z nogami, komolci, koleni, rokami... Brez milosti. Kajti govorimo o tajskem boksu.

Si bil kdaj majhen?
Kaj?

Če si bil kdaj otrok?
Sem, jasno.

Stepel bi se morda le v samoobrambi, drugače sem pa proti temu in sovražim pretepanje.

So te drugi otroci topli, ali kako se odločiš za tak šport, s katerim se ukvarjaš?

Ne, nimam slabih spominov na otroštvo, čeprav sem bil manjši od drugih, saj sem šel eno leto prej v šolo. Ampak to ni bil razlog, res ne. To imam v sebi že od petega leta starosti, ko sem sam hodil v kino gledat karate filme ... Doma so mi to seveda branili, zato sem treniral smučanje in atletiko. Branili so mi toliko časa, dokler nisem odrasel.

Kdaj si torej začel trenirati? Kaj sploh treniraš, pravzaprav?

S 16 leti sem se začel ukvarjati s kickboxom, po štirih letih, po končani vojski, pa sem se začel ukvarjati s tajskim boxom.

Vojsko si služil slovensko ali še jugoslovansko?

Slovensko. Zguba časa, najbolj preprosto povedano...

Potem si postal profesionalc?

Profesionalec sem kakšno leto in pol. Sem v bistvu še zelo neizkušen, vsi moji nasprotniki imajo več borb kot jaz. Nisem se dosti boril, ker sem študiral, zdaj pišem diplomu za visoko šolo za turizem.

Ko greš v ring, veš, da te bolelo...

Nikoli ne grem s to mislijo v ring, da me bo bolelo, da bom tepen. Grem z mislijo, da bom dal vse od sebe, da bom dokazal sam sebi, da sem pravi borec, da lahko premagam strah, pa ne samo ta, tudi druge strahove v življenju.

Kakšno titulo imaš?

Sem dvakratni evropski profesionalni prvak.

Kakšen je občutek, da si najmočnejši v Evropi?

To je relativno, sem prvak samo v kategoriji 76, 36 kilograma.

Kakšen je občutek, da si najmočnejši v Evropi v kategoriji 76, 36 kilograma?

Težko bi to opisal, ker se nimam za

najmočnejšega. Lahko si uradno najmočnejši, ampak vedno imaš lahko slab dan in nisi več najmočnejši. Dokazujem se vsako leto, ni pa nujno, da sem tudi vsak dan najmočnejši ... Marsikdo se igra igro najmočnejšega, ampak te igre se ne da dobit, ker najmočnejši enostavno ne moreš biti.

Si bil kdaj street fighter?

Bil.

Tam so pa verjetno drugačne poškodbe kot v ringu?

Na srečo sem se pretepal takrat, ko borilnega športa še nisem obvladal. Ko sem postal pravi športnik, se nisem več tepel. Stepel bi se morda le v samoobrambi, drugače sem pa proti temu in sovražim pretepanje.

Če torej v diskoteki pred tebe pride nasilnež, se boš znal braniti?

Ja, pa še kaj drugega kot samo braniti...

Z Gašperjem smo se pogovarjali dva dneva pred težkim dvobojem, malo preden se je umaknil v osamo in psihično pripravo na boj z nogami, rokami, komolci, koleni...

OBVESTILO ZA JAVNOST

Društvo novomeških študentov obvešča, da je 29. septembra v prostorih LokalPatriota potekal letni obči zbor DNS. Upravni odbor društva in direktorji zavodov so naredili obračun preteklega leta, prisotni pa so potrdili uspešnost dela celotne skupine DNS.

Izvolilo se je tudi novo vodstvo DNS, za akademsko leta 2001/2002. Predsednik društva DNS 2001/2002 je Mitja Ličen. Upravni odbor DNS 2001/2002 sestavljajo: Urša Granda, Jure Šuln, Marko Dvornik, Robert Kruh, Tadej Kapš, Bojan VertušL, uka Blažič in predsednik Dijasa (bo določen naknadno). Disciplinski odbor DNS 2001/2002 sestavljajo: Gregor Macedoni - predsednik, Uroš Zupančič, Simon Dvornik. Nadzorno-statutarni odbor DNS 2001/2002 sestavljajo: Brigita Judež - predsednica, Špela Križ, Jure Primožič.

Založba GOGA v Frankfurtu ZALOŽBA GOGA

Frankfurtski knjižni sejem se je letos zgodil že triinpedeseti, s skoraj sedem tisoč razstavljalci iz stopetih držav. V slovenskem kotičku je razstavljalo osemnajst založb, ki so predstavljale in nudile slovensko literaturo v prevod in iskale zanimiva dela za prevod v slovenščino. Veliko zanimanje za prevode v slovenščino trenutno velja države bivše Juge. Na fotki je delegacija Založbe Goga: pesnica Katja Plut, oblikovalka Sandra H. Grum, direktor Gregor Macedoni in urednik Damijan Šinigoj. (Foto Borut Peterlin)

Veliki Novomeščani: Hugolin Sattner, skladatelj

Tanja Gorenc

Kljub temu da je svoj spomenik dobil že v času svojega življenja, je Hugolin Sattner v svojem rodnem mestu premalo poznan. Hugolin Sattner je Novomeščan, ki bi letošnjega 29. novembra praznoval svojo 150. obletnico rojstva. Novomeščani jo bomo - zaradi obuditve kulturnega spomina - ob sodelovanju širše Slovenije zaznamovali s prireditvami in koncerti, ki bodo potekali do 1. decembra.

Njegova starša (oče avstrijskega rodu, mama iz okolice Trebnjega) sta stanovala na novomeškem naslovu Kandija 20. Tu se jima je 29. novembra 1851 rodil prvi otrok Franc. Kljub raziskovanjem si zgodovinarji še vedno niso enotni, katera novomeška hiša bi lahko bila Sattnerjeva rojstna hiša. V Novem mestu je hodil v ljudsko šolo in opravil šest razredov gimnazije. Predvsem po zaslugi očetove glasbene izobrazbe in njegovega zgleda se je tudi Franc začel učiti klavir in violino, kasneje pa je svoje znanje nadgradil še z orglami. Novomeška gimnazija pod vodstvom frančiškanov, ki je bila že tedaj pomembna za kulturno življenje Novega mesta, je z organizacijo akademij ob koncu šolskega leta predstavljala svoje glasbene talente. Po šestem letniku gimnazije se je odločil za vstop v frančiškanski red in v noviciatu v Nazarjah v Savinjski dolini dobil redovniško ime Hugolin. Do svojega 40. leta je bil predstojnik novomeškega samostana sv. Lenarta, kjer je bil organist, hkrati pa učitelj na ljudski šoli in učitelj petja na gimnaziji. Prav tu je v nekaj letih vzgojil kakovostni mešani pevski zbor, s katerim je pripravljaval slavnostne akademije in kulturne prireditve, v tem času pa se je lotil tudi komponiranja. Leta 1885 je bila v novomeški frančiškanski cerkvi prvikrat v slovenskem jeziku zapeta vsem znana Sveta noč, ki jo je na Sattnerjevo pobudo prevedel v slovenščino tedanji župnik iz Šmarjete.

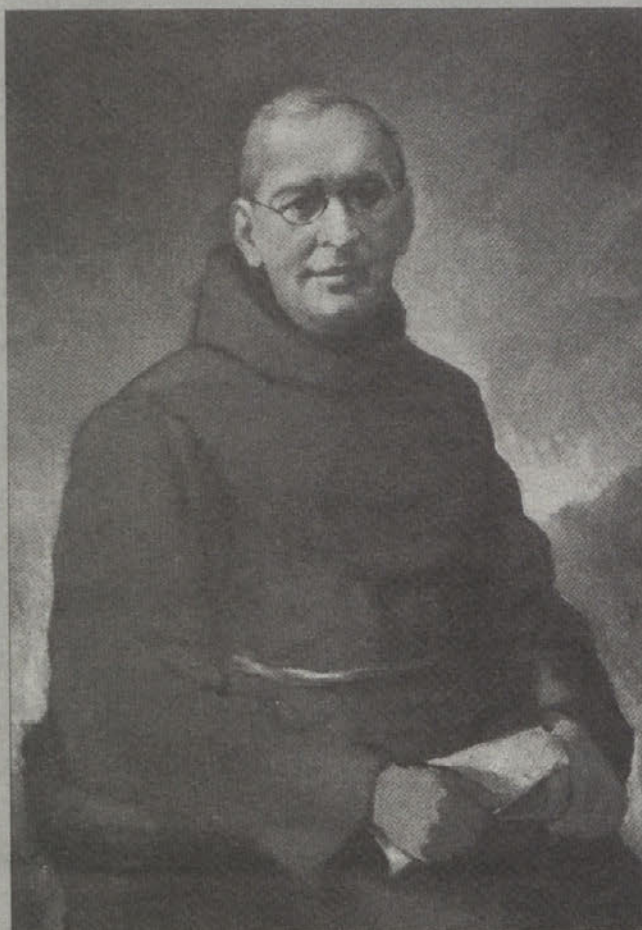
"Odpovedal se je lovorikam, ki si jih je pridobil v velikem svetu," Navdih je dobival med glasbeniki in skladatelji od Novega mesta do Gradca, Dunaja in Rima. Leta 1890 so ga službeno premestili v Ljubljano, ki mu je kot glasbeno središče ponudila dodatno napredovanje in izpolnitev v glasbeni ustvarjalnosti. Leta 1891 je na Dunaju srečal svojega nekdanjega novomeškega učenca Emila Hochreiterja, s katerim je skupaj igral v Novem mestu, od dunajskega srečanja dalje pa sta glasbeno ponovno tesneje sodelovala.

V letih od 1895 do 1922 je bil postavljen za župnika župnije Marijino oznanjenje (frančiškanska cerkev na Tromostovju v Ljubljani). Tu je vodil obnovitvena dela cerkve, ki jo je prizadel ljubljanski potres (premik glavnega oltarja, poslikava glavne freske na oboku pred prezbitერიem, obnovitev orgel, ureditev tedaj najsodobnejše samostanske knjižnice).

"... postal eden od očakov slovenske glasbe," Glede na svojo neustavljivo željo po komponiranju je pod vodstvom 15 let mlajšega Mateja Hubada študiral kompozicijo. Nato je sledilo več obsežnih del, med njimi leta 1910 Missa seraphica. Gre za avtorjevo edino latinsko mašo, saj je imel za razliko od svojih sodobnikov veliko raje slovenska besedila (številne kantate so napisane na besedilo Simona Gregorčiča). Ta maša je bila velikokrat zapeta v Sloveniji, leta 1913 pa tudi v pariški katedrali Notre Dame. Znana je tudi Sattnerjeva kantata Oljki, s katero je dosegel vrh glasbenega ustvarjanja in dokončno izoblikoval svoj glasbeni slog. Prijatelji so ga vzpodbujali tudi k pisanju opere. Po 3 letih dela je tako nastala opera Tajda (na besedilo Ivana Preglja), ki je bila leta 1927 uprizorjena v ljubljanski operi.

"in bil za svoje stvaritve poplačan že za časa življenja." Ob skladateljevi 80-letnici rojstva so pred Glasbeno matico (ljubljanska Akademija za glasbo) v vrsto doprsnih kipov slovenskih glasbenih ustvarjalcev postavili njegov bronasti kip v redovni obleki.

V počastitev slavnemu rojaku bo na ogled več prireditev s spremljevalnim programom. V frančiškanski samostanski knjižnici je do 1. decembra na ogled razstava o Sattnerjevem življenju in delu, v sklopu novomeških Sattnerjevih dni bodo od 20. oktobra do 1. decembra koncerti gostujočih slovenskih komornih zborov z zaključnim koncertom novomeškega frančiškanskega komornega zbora, ki nosi ime prav po Hugolinu Sattnerju. Ob priložnostnem orkestru bo na koncertu izvajal latinsko Misso seraphico ter ostale Sattnerjeve skladbe.

Spored prireditev:

Zborovski koncerti v frančiškanski cerkvi:

Komorni zbor sv. Urh, Smlednik (Andrej Žagar)
nedelja, 28. 10. 2001 ob 1845

Komorni zbor Anton Foerster, Ljubljana (Jože Trošt)
nedelja, 04. 11. 2001 ob 1845

Komorni zbor Stanislav Škrabec, Ribnica (Marjan Cvitak)
nedelja, 11. 11. 2001 ob 1845

Komorni zbor Gallus, Kranj (Angela Tomanič) s solisti in priložnostnim komornim godalnim orkestrom iz Novega mesta, Milan Brudar - orgle
nedelja, 18. 11. 2001 ob 1845

Komorni zbor Ipavska, Vipava (Matjaž Šček)
nedelja, 25. 11. 2001 ob 1845

Simpozij o p. Hugolinu Sattnerju
Prof. Stane Granda bo poleg ostalih govornikov spregovoril o Novem mestu v Sattnerjevem času.
sobota, 1.12. 2001 ob 15.00

Zaključni koncert s slovesno koncertno mašo ob sodelovanju frančiškanskega komornega zbora pod vodstvom Mateja Burgerja.
sobota, 1.12. 2001 ob 18.00

Vrnitev odpisanih: Peta avenija

Boštjan Vlašič

Peta avenija je novomeška glasbena skupina, ki je nastala leta 1986 in delovala do leta 1990. Kot mlada in perspektivna zasedba je dobro zaznamovala novomeško pop rock sceno in se leta 2000 ob izdaji kompilacije NOVO MESTO 1977 - 1997 spet zbrala v stari zasedbi. Obiskal sem jih v Maretovem snemalnem studiu, kjer fantje in dekle vadijo za nastope in pripravljajo novo ploščo.

Kakšna je sedanja zasedba skupine v primerjavi s tisto iz osemdesetih?

Štirje člani so še iz prvotne zasedbe (Marko Pezdirc, Uroš Sadek, Boštjan Virč in Primož Žizek - Le Pimp), pridružili so se nam še Rok Jerman, Simona Alešnjak na back vokalih in doktor Tomšič na tolkalih.

Kaj ali kdo je bil povod, da se je po desetih letih ekipa spet zbrala skupaj?

O zadevi smo se že prej, pred kakšnimi dvema letoma pogovarjali, potem pa je pred letom izšel CD Novo mesto 1977 - 1997 in smo poizkusili. Bilo nam je všeč, publikitudi, tako da si še naprej jemljemo čas za to.

Znan je bil vaš poslovilni koncert v novomeški Športni dvorani, prišlo je veliko obiskovalcev...

Polna Športna je bila takrat. Najbolj smo uspeli, ko smo nehali (ha,ha).

Kakšni so vtisi z nedavnega koncerta na Glavnem trgu?

Super, kar precej ljudi se je zbralo glede na to, da nas že deset let ni bilo na sceni. Prej smo sicer nastopili že v Patriotu na predstavitvi omenjenega ploščka, pa tudi na cvičkarji. Vzeli smo to za test, kako se znajdemo na odru, kako bo reagirala publika. Malo smo preučili, si zastavili na novo in sedaj gremo naprej. Samo korak na poti, kako priti do cilja, se pravi čim boljši CD in čim več koncertov.

Ste na koncertu opazili večinoma stare obraze ali je tudi v publiko opaziti novih moči?

Bivša dekleta, starši in prijatelji (ha,ha). Pa kar precej tudi mladih, novih, kar je treba povedati. Lepo je bilo, da smo igrali v Novem mestu na Glavnem trgu, ker smo tam igrali tudi leta '88, na prireditvi za nakup mamografa, torej bolj na začetku naše kariere. Tam so nastopili tudi legendarni Rudolfovo, tako da je bilo hkrati tudi nostalgčno.

Govora je bilo že o izidu albuma. Ta torej bo, vprašanje je torej, kdaj?

Plošča seveda bo, material na vajah postaja čedalje boljši in zdi se nam, da bomo kar v redu razvili to, kar imamo, do konca. Šest posnetkov je dokončanih, nič pa se nam ne mudi.

Imate v načrtih kakšne ostale projekte, večje koncerte? Se boste še naprej pojavljali na sceni?

Poizkusili bomo čim več. Nočemo še izdajati kakšnih datumov, je pa v načrtu nekaj za novo leto, kaj več o tem pa zaenkrat še ne bi povedali. Bralci Parka bodo o vsem najprej obveščeni (ha, ha).

Robert Capa: Vrhunska vojna fotografija

Borut Peterlin

V Trstu, natančneje v konjušnici dvorca Miramare, je na ogled razstava, ki je ne smete zamuditi. Razstavljeno je življenjsko delo Roberta Cape, največjega vojnega fotoreporterja. Odrpta je vsak dan od 9-ih dopoldne do 18. 45 vse do 18. novembra. Mimogrede - razstava je izjemno obširna, zato si za ogled vzemite vsaj uro in pol.

Robert Capa je najbolj znani vojni fotograf. Rodil se je kot Endre Friedman v judovski družini v Budimpešti. Študiral je politične znanosti na Deutsche Hochschule für Politik v Berlinu (1931/33) in istočasno delal v temnici revije Ullstein, kateri je tudi prodal svojo prvo fotografijo, govor Leona Trotskya leta 1931 v Kopenhagnu. Leta 1933 so ga nacisti izgnali iz Nemčije. Naselil se je v Parizu, kjer je sodeloval pri ustanovitvi agencije Alliance Photo. Tam si je ob pomoči Gerde Taro izmislil ime "slavnega" ameriškega fotografa Roberta Cape. V Parizu je spoznal veliko umetnikov, kot so Picasso, Hemingway in kolega Davida "Chim" Seymoura in Herni Cartier-Bresson.

Z vojno reportažo se je začel ukvarjati v španski državljanski vojni leta 1936. Fotografije so objavili v časopisih Vu, Regards, Ce Soir, Weekly Illustrated, Life. Njegova fotografija padlega lojalističnega vojaka mu je prinesla mednarodni ugled in postala simbol vojne.

Potem ko je padla Greda Taro, njegova dobra prijateljica in sodelavka, je odpotoval na Kitajsko (1938) in nato emigriral v Ameriko (1939). Od tega leta je fotografiral drugo svetovno vojno in naredil v zgodovino zapisane fotoreportaže: izkrcanje ameriške vojske v Omaha Beachu, osvoboditev Pariza in bitka Bulge. Fotografiral je tudi izkrcanje v Normandiji, a mu je laborant uničil skoraj vse filme. Fotografije iz preostalih 11 filmov bodo za vedno simbol "dneva D". Te reportaže je napravil kot dopisnik za časopisa Life in Collier.

Leta 1947 je skupaj s Henrijem Cartier-Bressonom, Davidom Seymourjem, Georgeom Rodgerjem in Williamom Vandivertom ustanovil prvo izključno fotografsko agencijo MAGNUM. Leta 1951 postane direktor Magnuma.

Robert Capa je umrl 25. maja leta 1954 v Thai Binhu v Indokini. Stopil je na protipehotno mino, medtem ko je nadomeščal svojega kolega pri reportaži za časopis Life.

Kljub temu da je Robert Capa večinoma fotografiral v vojni, ga ne moremo označiti kot samo vojnega fotografa. Bil je vizionar, humanist. Vedno je govoril, da bi bil rad nezaposleni vojni fotograf in je iz dna srca sovražil vojno. Na koncu ga je njegov moto: "Če tvoje fotografije niso dovolj dobre, nisi dovolj blizu", pripeljal preblizu vojne.

*tlačénka

LEELOOJAMAIŠ : POD VPLIVOM (DALLAS RECORDS)

Prvenec te mlade slovenske skupine je prav zanimiv material za pisanje kritike. Razlog za to tiči verjetno v dejstvu, da je skupina obupno trendovska in hkrati izvirna, pa kakor koli paradoksalno to zveni. Glasba, ki bi jo najlažje opisal kot Blondie, ki se spravi preigravati pesmi

Pande, je recept, ki si ga je nedvomno izbrala že kakšna druga slovenska skupina, a vendar so zgoraj omenjeni eni redkih, ki so se v velikem krogu izognili breznu osladnosti. Težko bi bilo ugotoviti, ali je ta ščepec alternativnosti vzrok ali posledica tega dejstva. Prav zato pa je nedvomno pričujoči izdelek eden boljših, kar mi je zadnje čase prišel v roke, saj gre za zrelo mešanico popa, vesolja in kvalitetno odigrane glasbe. Resnici na ljubo me je malce zbadla v oči angleščina v spremnem tekstu in pesmih, saj je pomešana z domačim jezikom in tako ta stvar deluje rahlo zmedeno, pa tudi namen tega jezikovnega ping-ponga mi je ostal zavrt v meglico skrivnosti (hej, dajmo vsi po angleško in morda pridemo na MTV ali kam drugam?). A vendar je navkljub temu plošček zelo dober.

Zilhad Ključanin Pričevalec

Založba GOGA, Novo mesto, 2001, strani: 289, cena: 3490 SIT

Če bi Marquezovih Sto let samote predstavili v Bosno, bi se pred nami razprl magičen svet. Zilhadove Trnove, bosanske vasice z največjo koncentracijo muslimanskih duš na zahodni strani sveta pred letom 1992.

Vasica, kjer so meje vasi skorajda meje sveta, vse kipi od življenja, resda nekoliko nenavadnega, vendar za Trnovce naravnega. V njihovi vasi pač živi najdebelejši človek na svetu, pa človek, ki tako močno prdi, da v vasi popokajo vsa okna in ovenijo vse rože, neki mladenič se odloči za poroko z duhom oz. duhovko, nenavadna stara devica, katere menstruacijska kri ozdravlja vsemogoče bolezni, tako stara vražarka, da si njeni potomci niso več v sorodu, človek, ki se pogovarja s pticami, tu je še jokajoče drevo, pa poplave, ki vsake toliko časa poplavijo vso vas, vaška dekleta se kot vile ritualno kopajo pod slapom, po vasi se sprehajajo duhovi prednikov, Trnovo objema skrivnostni vonj lipovega cvetja, molitve Alahu, vraže in verovanja, stara že stoletja.

Vse to je v romanu popisano v ironičnem tonu, s postmodernističnim mešanjem različnih slogov - od povsem pripovednega do liričnega in ob koncu romana celo dialoško dramskega. Krasno, humorno čtivo, ki ga ne motijo niti koranska zaklinjanja bogu, saj so v tekstu spretno razložena, prevod pa je tekoče berljiv in nevsihljiv.

Vendar pa že vse od začetka nad pripovedjo visi grožnja propada harmoničnega bivanja vasi. V zgodbo se namreč že od vsega začetka vpleta kurzivno označeno pričevanje šehida/pričevalca, legendarnega bitja, ki s svojo glavo pod pazduho hodi po meji vidnega sveta in pričuje zločinom, dokler ga izmita nedolžna kri vendarle odreši in se dokončno preseli na drugi svet.

Toda, kako sprati vso nedolžno kri prelito v Bosni med letoma 1992 in 1995?

Drugi del Pričevalca prav nič ne spominja na Marqueza, pravzaprav je še najbolj podoben živemu pokopališču. Zilhad v drugem delu svojega romana pokopije vse svoje junake in napise na njihovih grobovih lahko berejo le bralci z dobrim želodcem. Zilhadovo Trnovo četniki leta 1992 v sedmih dneh izbrišejo z zemljevida in metode, ki jih pri tem uporabljajo, postavljajo bralca pred vprašanje, kje so meje zlobe človeškega uma. Da se Zilhad v tem delu romana giblje na meji literature in vstopa že v dokumentarno pisanje (pisatelj trdi, da so se vsi popisani zločini dejansko zgodili nekeje v Bosni), je bolj ali manj jasno, saj si je zločine nad ljudmi, o katerih pričuje, skoraj nemogoče izmisliti, ostaja pa dvom, ali sploh obstajajo meje pri izbiri sredstev, s katerimi se nasiti človeško sovraštvo.

Vsi Trnovci v Pričevalcu grozljivo umrejo glede na to, kako so živeli. Npr. prdci četniki v anus porinejo dinamit, debeluha obžagajo z motorno žago, vaškega mutca na vsak način in z vsemi možnimi načini mučenja želijo pripraviti do tega, da bi spregovoril ... Zilhad vse uboje svojih junakov individualno, natančno in nazorno popiše in v kolikor ste obdarjeni z občutljivo naravo, vam drugega dela Pričevalca vsekakor ne priporočam v branje. Če pa mislite, da bi kljub vsemu radi spoznali še en obraz resnice o vojni v Bosni, si najprej preberite odlomek, ki je natisnjen na platnici knjige. Če vas ta ne bo pripravil do škodljivih premikov želodca, se vsekakor lotite branja.

Brigita Judež

Polona Glavan Noč v Evropi.

Ljubljana: Študentska založba, 2001, 212 str.

Ko so nas v srednji šoli kot čredo ovac gnali na obvezni ogled Jarmuscheve Noči na Zemlji, si ni bilo niti za hip mogoče zamisliti, da bi izbor naših dobromislečnih kulturnih mentorjev lahko sovpadel z raznolikimi dijaškimi predstavami o "dobrem" filmu - konec koncev so nas o tem prepričevale tudi slabe izkušnje iz preteklosti, npr. ogledi raznih domačih skrupal, ki so jim "rating" dvigali samo še taki prisilni obiski. In če morda Jarmusch čisto vseh ni prepričal, si upam trditi, da smo tedaj mnogi odšli iz kina z dobrimi, na zanimiv način pomešanimi, nekako "katarzičnimi" občutki - in filma za razliko od stotin drugih še danes nismo pozabili.

Mlada slovenska prozaistka Polona Glavan nam - tokrat v literarnem mediju - na ogled postavlja deset ur na nočnem vlaku Pariz - Amsterdam, vlaku, na katerem se zgoščajo in za kratek hip prepletejo usode številnih popotnikov in popotnic. In tako pisateljica v duhoviti analogiji s filmom zajame iz sveta, ki je resnično aktualen ali vsaj za mnoge mlade zelo dejanski, sveta "backpackerjev", turistov, popotnikov in urbanih avanturistov moderne dobe, ki polnijo evropske prestolnice in turistično znamenite kraje. Proga Pariz-Amsterdam in nočni vlak s kupeji, na katerem interrailovci "privarčujejo" strošek prenočišča v kempu ali hostlu, je kot zgostitev tiste prazne, izžete Evrope, ki se v svoji kvaziizvorni podobi nastavlja le še azijskim objektivom; ta proga in nočni vlak na njej je tudi skupna točka tega romana - kolikor ga lahko razumemo kot roman, ne pa kot niza zgodb (in kolikor lahko tudi Noč na zemlji razumemo kot film iz kratkih filmov).

Zgodb je pet, pet je tudi kupejev, kjer se dogajajo male nočne drame utrujenih, od sonca in nenehne poti izmučenih bitij. Avtorica ne sodi, ne moralizira, ko pred nas postavlja like, naj bodo to Skandinavci, ameriški prijatelji (da, na tem mestu bi po stereotipni evropejski popotniški antipatiji do "neumnih Amerikancev" pričakovali kak zdrš ali vsaj implicitno sodbo), bruseljski zmikavt in avstralska Judinja, irsko-nizozemski par, ki se je spoznal v Parizu, ali končno slovenska popotnica Nina. V Nino je morda pisateljica, ki je tudi sama precej prepotovala, vgradila še največ avtobiografskega. Hkrati pa je psihološko dovolj pretanjeno skušala zlesti pod kožo ostalim likom - ti zadihajo v individualnosti in nas prepričajo o svoji avtentičnosti, da mislimo in čutimo z njimi. In čeprav nekeje globoko vemo ali slutimo, da so nam zavesti (in toliko bolj podzavesti) naših bližnjih in daljnih v bistvu nedostopne in torej vedno le konstrukt, naš ali pisateljev, je vendar podoživljanje drugih zavesti nujno pomagalo, celo način našega življenja. In seveda od nekaj edini možni način življenja literature.

Kaj žene neskončne popotnike, da potujejo mesece in mesece, nekateri celo leta; kaj mislijo dobiti od utrujene, "dekadenčne" Evrope, zakaj jim je življenje na vlakih in po zanikrnih sobah ljubše od umirjenega, ustaljenega življenja, h kateremu teži večina? Morda gre za prastaro, še nomadsko željo po nenehnem premikanju: "Premikanje je glavna naloga sveta," piše v romanu in tudi na njegovih platnicah. Tega zakaja, kot tudi drugih, se seveda Noč v Evropi ne loteva in tega ji tudi ni treba, saj je dovolj, da pred nas postavlja občutljivo zarisano, v psiholoških podrobnostih izčiščeno sliko nekega sveta, ki je kot veliko drugega produkt, za nekoga morda tudi izrodek sodobnega kapitalističnega sveta.

Tako Epilog, v katerem sicer bolj ali manj nepovezane zgodbe retrospektivno dobijo nepričakovane nove povezave, za osnovni namen knjige niti ni nujen. In čeprav knjižni prvenec Polone Glavan gotovo nima čustvenega naboja Jarmuschevega filma, vsekakor beleži vesel vstop pomembnega in nadarjenega mladega peresa na ne vedno plodovita polja slovenskega proznega ustvarjanja.

Marijan Dovič

Boštjan Vlašič

ROKERJI POJEJO PESNIKE (MKC MARIBOR)

Ne zgodi se pogosto, da ob poslušanju glasbe ostanem brez besed, ko pa se to le zgodi, pa se na žalost največkrat ne, ker bi bil nad tistim, kar slišim, tako navdušen. Kompilacija šestih skupin (od katerih sem za vse razen za Center za dehumanizacijo slišal prvič), ki so uglasbile pesmi šestih domačih in enega nemškega poeta, je obskuren kofaž glasbe v kvalitativnem razponu od kar solidno zaigranih skladb do totalno butastega pofla, ki žal prevladuje. Pohvalno pri vsej stvari je morda le dejstvo, da je porodu tega projekta verjetno botrovala želja po zvišanju kulturne vrednosti domače glasbe. To pa žal ni najbolj uspelo, saj so iz večinoma dobrih besedil nastale popolnoma dolgočasne pesmi, ki jim ne pomagajo niti punk brzostrelke izpod prstov CZD-ja. Morda bi bila zadeva všec kakšnemu gorečemu oboževalcu moderne domače poezije ali militantno-slavističnemu zagovorniku reformacije domače godbe, za večino ostalih pa je le ruska ruleta z nabojem v cevi.

JANEZ DOLTAR & KUD DOBROČ : BELA KRAJINA LE TEBI

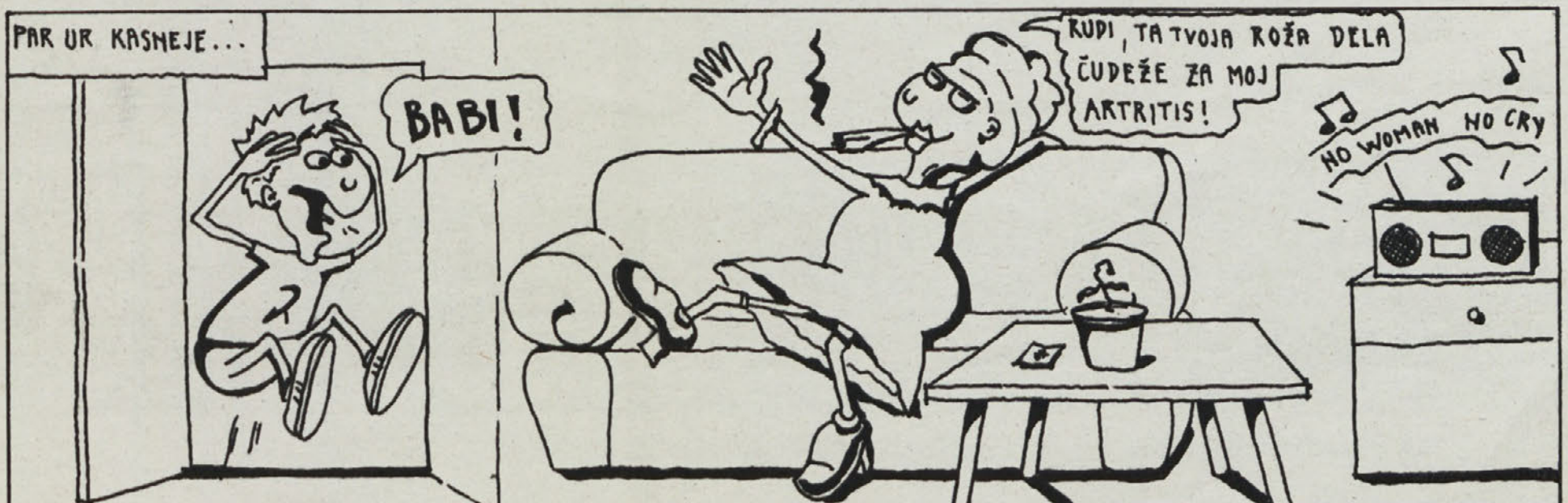
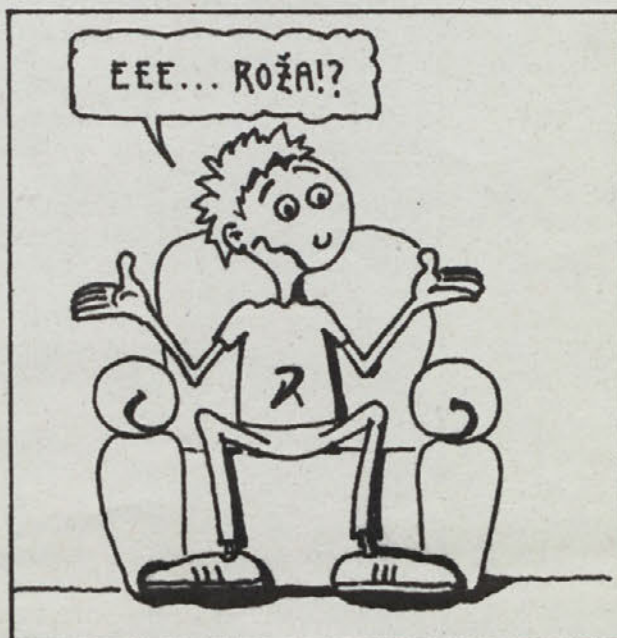
Že na začetku moje plovbe v vodah glasbene kritike sem si rekel, da ne bom pisal o ploščkih iz domače doline, a bom tokrat naredil izjemo. Plošček je plod sodelovanja gospoda J. D. in folklornega KUD-a tamburašev in

spremljajočih kalibrov ter tako spada v skupino poslušalcem najbolj nezahtevne glasbe, kamor bi lahko uvrstili kakšno Simono Weiss ali kaj podobnega. Prav ta glasbena zvrst pa je v 99-ih odstotkih lobotomirajoče idiotska in zato avtorjem projekta vse čestitke za uvrstitev v tisti preostali odstotek, saj bi se kaj lahko zgodilo, da bi folklorni zvok belokranjskih tamburic nadomestili z nekakšno butasto produkcijo tipa Brandi in tako pokopali ta potencial. Tako pa je stvar zelo poslušljiva in bi jo vsekakor predlagal v pokušnjo in obvezno čtivo vsem tistim, ki delajo glasbo za nedeljske popoldneve domačih radijskih postaj. Pa še to: na albumu je ubijalska verzija ljudske Pastirče mlado, ob kateri se orosi oko, to pa je že nekaj!

RUDOLF MEŠKI

PROPAGANDA

2001 Mr. K

POTLAČ

l o k a l n o t r o b i l o

šport in biznis

V zablodi, da so njegove košarkaške vrline dosegle vrhunec, **Davis Benetton** trenira samo še nasmehe pred kamerami. (Foto klinc te gleda tlač)

Novomeška športna javnost bo v kratkem doživela velik šok in izgubo. **Vlade Sodček**, dolgoletni športni direktor KK Krke, športni direktor leta v Sloveniji po izboru lokalnega trobila Potlača (1999, 2000 in 2001), večkratni slovenski prvak po ustreljenih kozlih, genij pri nakupovanju perspektivnih, mladih in poceni tujih igralcev (spomnimo se le Franja Arapoviča), genij pri uničevanju celih generacij neperspektivnih, mladih in dragih domačih igralcev, neutrudni, prijazni in zagnani, praktično zastojkarski delavec v klubu, bo kot kaže dobil odpoved. Potem ko njegove vizionarske ideje niso več razumeli ne v upravi kluba, ne trenerji, ne igralci, ne gledalci, ne domača, ne tuja javnost, si bo verjetno moral poiskati nov stolček. (vsaka mu kaka tlač)

Košarkarska avtoriteta **kavboj A. Pipec** se je prijavil na razpis za delovno mesto prevajalca iz srbohrvaščine na športnem programu RTV Slovenija. Glede na dejstvo, da mu svoje ovčke uspeva krotiti v kar nekaj tujih jezikih, meni, da z obvladovanjem gledalcev ne bo težav. (slušaj me kada ti govorim pička ti materina tlač)

fekalna politika

Matadoni: Ej, kako spraviš vse novomeške podžupane na en stolček?

Mirko i Slavko: ???

Matadoni: Nič lažjega, stol obrneš narobe.

farmaceutski nasvet meseca:

Vsem, ki ste pred kratkim doživeli napad na normalnost, tokrat svetujemo dnevno: 1000mg barbituratov za prepotrebni lepotni spanec, 2000 mg beta-blokatorjev za zmanjševanje simptomov pretirane normalnosti, 0,3l jagodnega izbora podgorjanskega Šmarjona za revitalizacijo psihomotoričnih sposobnosti in 5 g domače Bizeljske zelenke za smanjenje doživljanja. Zunanjemu ministru pa priporočamo isto dozo na vsaki 23 uri. (Rdeči polmesec tlač)

kultura in diskultura

Klinični center Janeza Trdine (KC Janeza Trdine) se tako kot drugi podobni zavodi po Sloveniji spopada s kroničnimi težavami. Obiskovalci namreč množično umirajo zaradi dolgočasnega programa, neodvisna strokovna javnost pa zaradi besa nad dejstvom, da tam, kjer je veliko občinskega denarja, ni nujno tudi veliko muske. (inštitut za dvigovanje morale prebivalstvu, neposredno prizadetemu v post spektakelskih dejavnostih tlač)

nagradna igra

Dosmrtni naročnik na Potlač

kaj je to "napad na normalnost" ?

a.) Nova oblika azijske gripe, za katero je prvi zbolel naš zunanji minister.

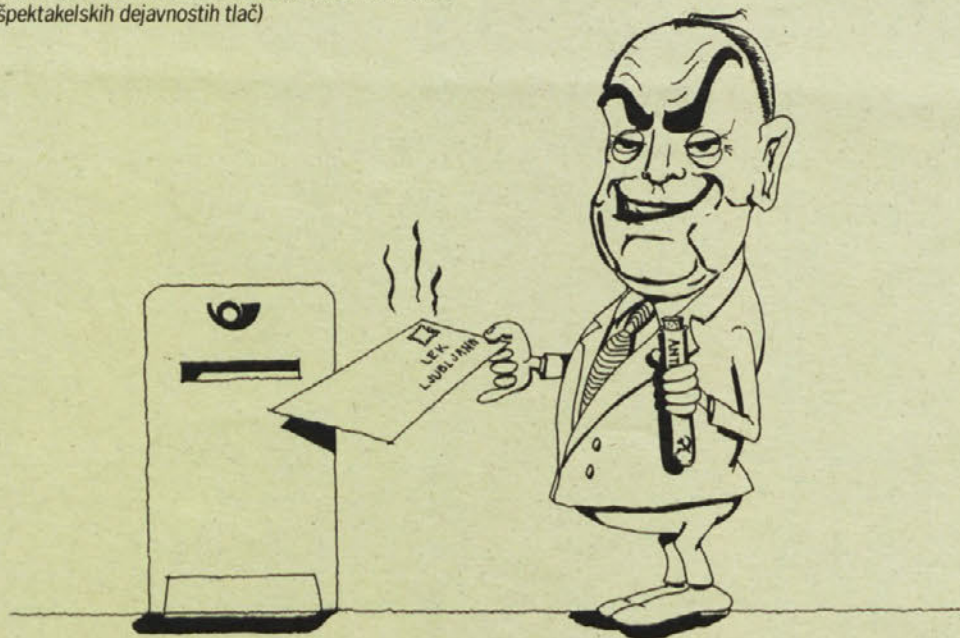
b.) Virus, ki je pred leti napadel software v glavi našega zunanjega ministra in je delo zlobnega hekerja Bin Ladna. Simptomi so podobni popolni beavosti, napadi pa so sčasoma vse močnejši in pogostejši, najbolj ogrožene pa so tako imenovane malopridne skupine, predvsem politiki. Ministrstvo za zdravstvo opozarja, da podobne simptome kaže že kar 99,66 odstotka naših politikov in da je možnost okužbe velika. Zdravim ljudem in nosečnicam odsvetujejo vse stike s politiki in na sploh s politiko. Bojda se virus prenaša tudi prek vseh medijev s politično vsebino.

c.) Delovni naslov novega dokumentarca TVS: O zablodah in nezdodah tovariša Rupla.

Odgovore pošljite na imejl: park@zalozba-goga.si ali na naslov: Park, Prešernov trg 8 ali pa pošljite SMS sporočilo na številko: 041 779 543. Srečni nagradenec bo postal dosmrtni naročnik na Potlač z neverjetnim 3% popustom.

lokalne in analno - globalne novice

Iz zanesljivih neuradnih virov blizu šefa Krke **Kneza Miloša** smo izvedeli, da se je menda odločil aktivno vključiti se v svetovni boj proti terorizmu. V zameno za par litrov cvička je pri prijatelju, ruskemu ministru za zdravstvo, kupil nekaj gramov antraxa. Tako kot zdravi mačka, bo pozdravil tudi terorizem - klin se s klinom zbija. Lekovega direktorja, ki je pred leti menda sodeloval z **Binetom Ladnom**, preventivno že zdravijo z antibiotiki. (urad za zaščito od države zaščitene konkurence tlač)

Nategi: 2

Dr Novšek

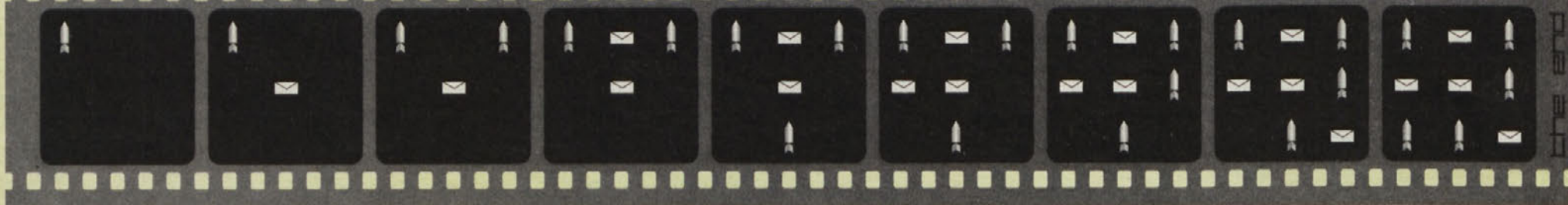
ena država, ena stranka, en Kučan, po Titovi poti naprej

Po zadnjem porazu na volitvah in po fiasku z vlado se slovenska desnica nikakor ne more in ne more rehabilitirati. Nekoč dolgočasni in popolnoma nekarizmatični, a ravno zaradi tega prepoznavni But, danes skupaj z družino na odre skače, kot da je v igri za ameriškega predsednika, Janša postaja kronično prijazen, Peterle pa se pojavlja smo še v lokalnih trobilih. Po odhodu biserov slovenske politike, komedijanta Hvalice in prepoštenega lopova Podobnika, lahko mirno z velerešpektovanim Marxom rečemo, da se zgodovina resnično ponavlja. Če smo pred volitvami na desnici gledali tragedijo s poudarkom na komediji, po volitvah gledamo zgolj še farso.

Na srečo bo nastalo situacijo rešil predsednik države Kučan, ki bo po končanju predsedniškega mandata pod eno stranko spet združil praktično vse stranke (z izjemo Jelinčiča Plemenitega, ki pač ni kompatibilen ne tako ne drugače), tako leve kot desne, črne, bele, rdeče, roza, poštene, prepoštene, mrtve, žive, na pol žive in še nerojene, tiste, ki se gibljejo naravnost in tiste, ki vijugajo. Štekmate, Kučan bo izgubljene ovčice končno pripeljal pod isto štalco in pastirsko palco, duhovi kontinuitete tako desni kot levi se bodo spet utelesili v matičnem telesu (partiji) in končno našli svoj mir, ter nehali zajebavat in zavajati narod, teoretike zarot, paranoike, shizofrenike, potencialne morilce, določene urednike, zahodno in vzhodno javnost in ne na zadnje, same sebe.

Slovenski politični levici se bodo tako uresničile mokre sanje, desnici se bo vrnil navidezno umorjen Oče (po Titu, Kučan), sprava bo dosežena, dobro in zlo bosta premagana, nam vsem pa se obeta prava sluzasta nedeljska TV drama, toda le v primeru, da se zgodovina morda le ne ponavlja kot farsa. (He, he, he... pridušen hehet.)

war against terror

Potlač, lokalno trobilo

Direktor: Dr. Novšek

Ureja Urad za raziskovanje rudnin in izgubljanje časa: Jebul in Big Fak (suspendiran)

Oddelek za ideološko indoktrinacijo in fizični razvoj: razpuščen

Specialna enota: Šizi (poveljnik), Matadoni (v.d. fizični), Bacek in Kečap Tomasso (topovska hrana)

Glavni štab: Rotovž

email: potlac@drustvo-dns.si

PRODAJA BONOVI

PREHRAMBENO PODJETJE

- Restavracija McDonald, Novo mesto
- Dijaški dom Novo mesto
- Hotel Krka, Novo mesto
- Pacifik Cikava, Novo mesto
- SŠGT: Restavracija Breg, Novo mesto
- SŠGT: Restavracija na Trgu, Novo mesto

CENA BONA

350 sit
235 sit
425 sit
275 sit
265 sit
265 sit

delovni čas: vsak delovnik med 8h in 15h

telefon: 07 3374 374 / 041 354 450

faks: 07 3374 601

infotočka@drustvo-dns.si / www.novomesto.info

za nakup bonov potrebuješ potrjeno študentsko izkaznico ali indeks in osebni dokument

infoTočka

Radio Krka
106.6 MHz

TV Novo mesto, d.o.o.

Podbevškova 12

tel.: 07/39 30 860

trženje: 07/39 30 872

faks: 07/39 30 870

e-pošta: uredniki@tv-nm.si

*Izkoristite moč
žive slike*

... na Dolenjskem,
v Beli krajini in Posavju

FESTINA

ref.:#8905

| Aluminium Chrono | Alarm Calendar | Water Resistant 100m |

Zastopa in prodaja:

Budna d.o.o.

Novo mesto

tel: 07 337 29 40

email: budna@budna.si

Restavracija za vso družino

Trgovski center Bršljin

Novo mesto

Odprto:

od ponedeljka do četrтка: 8.00 - 24.00
petek in sobota: 8.00-24.00 Mcdrive 8.00 - 2.00
nedelja: 9.00 -24.00

Cheeseburger samo 119 SIT

Hamburger samo 99 SIT

Dva dvojna Cheeseburgerja samo 250 SIT

Dve slastni piti samo 250 SIT

Kaj lahko naredi študent z 1 mega?

Dviguje denar na bančnih avtomatih. Plačuje v trgovinah, označenih z nalepko BA ali Maestro. V krizi izkoristi mesečni limit na tekočem računu. Od doma ali od kjerkoli se preko računalnika priklopi na SKB NET, preko telefona pa na Zeleni telefon in že je v banki. Seveda preverja stanje na svojem računu ali pa plačuje položnice. Mega, ne? Oglasi se v SKB banki!

Mega kartica SKB banke.
Uporabna do konca študija.

SKB BANKA D.D.
www.skb.si

